

Реорганизација УВПС

ПРИЛАГОЂАВАЊЕ НОВИМ ОКОЛНОСТИМА

Организација која одговорно промишља своју будућност ухватила се укоштац са недореченостима и сметњама у деловању, како би створила све предуслове за ефикаснији рад. Очекује се да нова решења поспеше позитивне резултате рада и даљи развој УВПС.

Пре неколико година на седници годишње Скупштине УВПС председник Љубомир Драгањац је казао „Да не постоји Удружење војних пензионера Србије, требало би га измислити“. Иза тих неколико једноставних речи крије се сва суштина опстајања војнопензионерске организације, струковног удружења које окупла офицере и подофицере после завршетка активне војне каријере.

Група ентузијаста која је имала јасну и далеку визију, основала је 1993. године Удружење, чија ће главна мисија бити да штити права војних пензионера гарантована Уставом и законима, са тежиштем на заштити статусних права и интереса из пензијског, инвалидског и здравственог осигурања и стамбеног обезбеђења; увећања личног и друштвеног стандарда; унапређења места војних пензионера у друштву и породици и заштити њиховог личног интегритета и људског достојанства; учествовање у изграђивању и доношењу ставова и одлука на местима где се одлучује о њиховом социјално-економском положају; сарадња и креирање заједничког наступа са сродним удружењима и савезима.

Учинак организације у оквиру протекле три деценије је изузетно велик и значајан. Споменимо само да се Удружење у вишегодишњим административним и судским процесима, у два наврата, изборило за враћање закинутих права када је реч о висини војне пензије. Захваљујући УВПС, војним пензионерима су враћена замашна новчана средства. Посебно је важно то што све време Удружење остварује утицај на војноздравствени систем, обезбеђујући ниво здравствених услуга који заслужују они што су деценијама били у служби државе и да је захтевна професија на њима оставила трагове у виду нарушеног здравља.

Формирањем Удружења војних пензионера Србије (СРЈ) значајно је унапређен положај пензионисаних офицера и подофицера у друштву, а члановима донело бројне бенефите у смислу материјалног статуса, здравственог осигурања, стамбеног обезбеђења, културних, спортских и других активности. Традиционално војничко другарство добило је нове

димензије и утемељење саздано на патриотизму и родољубљу.

У досадашњем развоју војнопензионерске организације пређен је пут дуг више од три деценије, тачније 32 године, који није био ни лак ни једноставан. Удружење је током постојања испунило своју мисију и афирмисало се као заштитник права војних пензионера.

Околности у којима је деловало Удружење у међувремену су измењене. Војска Србије значајно је редуктована, тако да је прилив пензионера постао значајно мањи. Од некадашњих 40.000 чланова УВПС је сведено на 14.400 војних пензионера. У односу на укупан број војних пензионера у Србији, њих 46,2 одсто су чланови УВПС. Протоком времена у Удружењу су чланови постојали све старији. Није мали број организација где је просек старости изнад 70, па и 80 година. Занимљиво је да офицери и подофицери који одлазе у пензију последњих година нису заинтересовани за рад у УВПС. Они се најчешће ангажују у привредним и државним институцијама, где зарађују додатна средства за породицу. Тако им је борба за виши стандард постала обележје свакодневице.

Удружењу у последње време све више сазрева потреба за прилагођавањем новим околностима у друштву, а посебно онима које се односе на организовање војних пензионера. При томе је у првом плану потреба да се УВПС прилагоди потребама војнопензионерске популације.

На последњој седници Главног одбора УВПС донета је одлука о формирању Комисије за реорганизацију Удружења, чији је задатак да на основу предлога пристиглих из општинских и градских организација УВПС утврди шта то треба променити у организовању, како би Удружење радило ефикасније, напредније и ускладило са савременим друштвеним токовима. У том смислу је Комисија организовала расправу и формирала предлог који ће ових дана пристићи у градске и општинске организације УВПС. Када се буде дошло до повратних информација, предлог ће стићи 15. октобра на седницу Главног одбора УВПС, а онда 29. октобра на Скупштинском Удружењу.

У суштини организациона шема је поједностављена јер је од врха до дна и даље Скупштина највиши орган у одлучивању. На свим нивоима ће се бирати председник и потпредседник. На највишем нивоу, према слову предлога, неће више постојати Извршни одбор већ ће ту улогу, са измењеним надлежностима, преузети Секретаријат.

По свему судећи наступио је тренутак када треба бити одлучан за преузимање одговорности у организацији. Дубинско сагледавање ствари је императив времена. УВПС треба да остане јединствена организација војних пензионера на целој територији Србије. Чланови очекују да се нешто промени, да се у будућности не образују центри отуђене моћи. Удружење треба да уједињује. Потреба је да се у складу са новим околностима поједностави руковођење. Новим решењима биће повећана одговорност председника и потпредседника на свим нивоима организовања. Чланови Секретаријата ће се именовати, а не бирати. И те како ће се водити рачуна о кадровима који ће радити у општинским и градским организацијама. Главни одбор ће практично бити оперативни орган. Уместо свака три месеца Главни одбор ће се састајати два пута годишње, а ако то буду налагале потребе, и чешће.

Једно од питања које је тиштило месне, општинске и градске организације је потребан кворум за седнице скупштине. Кворум за организације које имају 400 војних пензионера мора износити најмање 21 члан, а за оне организације које броје више од 400 чланова, тај број се повећава на 51.

Проблем регистрације градских и општинских организација на локалном нивоу зарад учешћа на конкурсима за пројекте, неће бити решен јер је превладао став да треба имати јединствену организацију војних пензионера.

Све у свему, током септембра и октобра се очекује плодна дебата у оквиру месних, општинских и градских организација УВПС, како би се дошло до што бољих решења важних за будућност Удружења.

Звонимир ПЕШИЋ

Реорганизација УВПС кроз промене, прилагођавање и осавремењавање БЕЗ ПРАВА НА ГРЕШКЕ

Статут УВПС и нова документа треба да ступе на снагу даном доношења, а да се примењују од 1. јануара 2026. године. Предстојећи избори, на свим нивоима организовања УВПС, који ће се одржавати током 2026. године, биће права прилика провере спроведене реорганизације.

Са седнице Скупштине УВПС

У раду организације много значи пуно јединство

Удружење војних пензионера Србије (УВПС) је у току 32 године постојања остваривало своју главну улогу и програмске циљеве и задатке. Обезбедило је, унапредило и заштитило статусна права и интересе војних пензионера, пружало социјално-хуманитарну помоћ члановима, јачало патриотска осећања и неговање културе сећања и традиција.

У протеклом периоду настало је низ промена у Удружењу и друштву и држави у целини, те је неопходно да и Удружење, на адекватан и рационалан начин, прати те промене.

Након учесталих предлога и захтева општинских и градских организација и чланова, Главни одбор УВПС донео је Одлуку о реорганизацији УВПС.

Основни циљ реорганизације је да се постигне и оснажи јединствено организовање на свим нивоима Удружења војних

пензионера Србије (УВПС) од Скупштине УВПС, преко општинских/градских организација до месних организација, односно од месних организација, преко општинских/градских организација до УВПС на републичком нивоу организовања.

На нивоима УВПС и општинских/градских организација, као и до сада, бира се Надзорни одбор. На свим нивоима организовања бирају се председник и потпредседник.

Главни одбор УВПС, по потреби може формирати комисије или радне групе (за социјално хуманитарну помоћ, здравство, стамбену проблематику, традиције, информисање и др).

Оваквом организацијом УВПС, између две скупштине УВПС, Главни одбор постаје једини и главни орган демократског одлучивања, доношења одлука и

закључака и праћења њихове реализације. Подразумевају се и редовне анализе, извештаји и информисање чланства.

Предложена реорганизација, кроз промене, прилагођавање и осавремењавање Удружења, подразумева укидање Извршног одбора. То тело (Извршни одбор), који именује Главни одбор. У неку руку, постао је други извршни орган Удружења. Стиче се утисак да је кадкад доносио одлуке и у име Главног одбора.

Задатке Извршног одбора треба прераподелити на председника, потпредседника и стручну службу Главног одбора.

Реорганизација Удружења може се и треба остварити преко измена одговарајућих одредаби чланова Статута УВПС, које је потребно верификовати на првој годишњој Скупштини УВПС.

Измене Статута УВПС пре свега треба да се односе на реализацију циља реорганизације, са приоритетима на адекватнијем начину финансирања и транспарентном начину одлучивања; праворедном информисању чланства; скраћивању дужине трајања мандата; јасном прецизирању кворума и усаглашавању правилника и других докумената са новим Статутом УВПС.

Усклађивање правилника, одлука и других аката мора искључити сваку могућност изузетака, којих је било и који су постајали потенцијални извор неправилности у раду Удружења.

Додела социјално-хуманитарне помоћи угроженим члановима и даље треба да остане приоритету раду Удружења.

У склопу промена Статута треба пронаћи могућност да Главни одбор по захтевима општинских/градских организација може одобрити да имају статус правног лица и да могу учествовати у конкурсима и на пројектима на нивоима локалне самоуправе, али без права на издвајања из Удружења и са јединственом чланарином као и до сада.

Од Комисије за реорганизацију, коју је формирао Главни одбор УВПС, се очекује да до седнице Главног одбора припреми предлог и пречишћен текст измена и допуна Статута, као и пречишћен текст одлуке и правилника, ради расправе и усвајања на првој седници Главног одбора, односно на првој седници Скупштине УВПС, планираних средином и крајем октобра ове године.

Статут УВПС и нова документа треба да ступе на снагу даном доношења, а да се примењују од 1. јануара 2026. године.

Предстојећи избори, на свим нивоима организовања УВПС, који ће се одржавати током 2026. године, биће права прилика провере спроведене реорганизације.

Потребно је на одговарајући начин одаћи признање и захвалност члановима Удружења који су дуго година давали значајан допринос у раду Удружења.

Општинска организација Нови Београд, чији сам потпредседник, трајно је опредељена да УВПС и даље делује на јединствен начин и у корист свих војних пензионера и чланова њихових породица.

Прилагођавањем организације и садржаја рада Удружења треба да обезбеди боље функционисање УВПС и зато немамо право на грешке.

Др Коста Новаковић,
члан Главног одбора УВПС

Обележен Дан санитетске службе

ТРАДИЦИЈА ДУГА 186 ГОДИНА

Дан санитетске службе и 186 година њеног постојања, обележен је 30. јула у амфитеатру Војномедицинске академије. Тој свечаности присуствовао је и министар одбране Братислав Гашић.

Свечаности су присуствовали високи војни званичници

На почетку свог обраћања министар Гашић истакао је да је више пута имао част да говори о богатој историји војне санитетске службе.

- И сваки пут, као и сада, прожима ме осећај поноса спрам чињенице да тај осврт сеже безмало два века уназад - на данашњи дан тачно 186 година богате, тешке, често и крваве историје. Када се наше друштво суочавало са најтежим изазовима, а то се, као што знамо, догађало онда када нам је слобода бивала угрожена - наш војни санитет је patio, али никада се квалитет његовог рада није срукао. Са друге стране, напредак војне санитетске службе у мировним временима бивао је, као по правилу, веома прогресиван - рекао је министар одбране.

Он је указао на то да се санитетска служба показала „отпорном у најтежим ситуацијама“.

- Поред стручности и врхунског професионализма људи, који су чинили окосницу српског војног санитета, заједнички именитељ њиховог деловања је - одговорност. Тај посебан квалитет спасавао је животе, чинио искорак у науци, опремању, модернизацији, организацији... Та особина, можда не толико хваљена и истицана, у темељу је угледа и ове куће у чијем се здању данас налазимо и свакога од вас понаособ који се може похвалити звањем војног здравственог радника - нагласио је министар одбране.

Министар Гашић рекао је да ће дана-

Бригадни генерал др Драган Динчић уручио захвалницу директорки РФЗО проф. др Сањи Радојевић Шкодрић

шње време, иако не без тешкоћа и изазова, историја памтити као период напретка.

- Држава је просперитетнија, па нам је и војска јача, боље опремљена и боље плаћена. У тим околностима, војни санитет мора да буде предводник у општем уздизању система одбране - истакао је министар Гашић.

Министар одбране рекао је да ће за Војску Србије, од нарочите важности, бити процес опремања и модернизације амбуланти и регрутних центара у којима ће се прегледати будући војници на обавезном служењу војног рока те истакао да свако мора урадити свој део посла,

марљиво и савесно да бисмо одлуку надлежних државних органа дочекали спремни. Он је, том приликом, додао да ће држава Србија и Министарство одбране, као и сваки пут до сада, подржати позитивна настојања војног здравства и припадницима санитетске службе поручио да њихови задаци никада нису били лаки и једноставни, а да су успеси које постижу велики и значајни.

Начелник Управе за војно здравство бригадни генерал проф. др Драган Динчић рекао је да је војно здравство одувек припадало и припадаће свим грађанима, као и да је оно одредница успешности и поверења.

- Желим да одам признање свим запосленима у војном здравству за свој напоран рад. Медицински радници су по свом опредељењу оптимисти и верују. Ја сам оптимиста зато што верујем у реалне вредности војног здравства, верујем у војно здравство као историјску категорију и верујем у војно здравство као јединствено добро Војске Србије и Министарства одбране, али и као национално добро које по свом стратегијском значењу далеко превазилази све оквире - рекао је бригадни генерал Динчић.

На свечаности је бригадни генерал Динчић уручио захвалнице за успешну сарадњу Републичком фонду за здравствено осигурање у чије име је захвалницу примила директорка проф. др Сања Радојевић Шкодрић. Бригадни генерал проф. др Бобан Ђоровић примио је захвалницу испред Универзитета одбране, док је испред Директората за радијациону и нуклеарну сигурност Србије

захвалницу примио директор Слађан Велинов.

Обележавању Дана санитетске службе присуствовали су чланови колегијума министра одбране, припадници Министарства одбране и Војске Србије, начелници и управници војних здравствених установа, као и бројни гости.

Савремена војна санитетска служба утемељена је на традицији дугој 186 година, која датира од 1839. године када је указом постављен први штабни доктор, што представља и први званичан документ о раду војне санитетске службе.

Свечаност поводом 110. годишњице Речне флотиле

ДОСТОЈНИ СВОЈИХ ПРЕТХОДНИКА

У војном комплексу „Ушће“ у Београду, 19. августа приређена је свечаност поводом обележавања 110. годишњице Речне флотиле и Дана рода речних јединица. Том догађају присуствовао је и министар одбране Братислав Гашић.

Честитајући празник, министар Гашић рекао је да је Речна флотила данас веома важан састав Војске Србије и да њени припадници својим знањем, храброшћу и дисциплином негују традицију, граде нове капацитете и развијају способности пратећи савремене безбедносне изазове.

- Улога Речне флотиле у заштити грађана и имовине у случају елементарних непогода или других техничко-технолошких опасности и несрећа на и у захвату водних путева је, такође, кључна. Имали смо претходних година прилику да се уверимо у умеће и способности њених припадника који су, у кризним ситуацијама, били на висини задатка – истакао је министар одбране.

Он је припадницима Речне флотиле пожелео да их у заштити наших река прати снажно здравље и јуначка срећа.

- Речни путеви Србије нису само природне линије – оне су артерије живота, трговине, културе и заједништва и увек су чуване са посебном пажњом и оданости, а ваша улога у томе је незаменљива. Нека вам жртва и посвећеност ваших претходника током историје дуже од једног века буде водилца како да и у будућности развијате и унапређујете вашу славну јединицу – рекао је министар Гашић.

Том приликом, заменик начелника Генералштаба генерал-потпуковник Тиосав Јанковић истакао је да су историјат јединице обележили пре свега њени славни претходници, речни ратници, браниоци слободе речних токова и њених бродова.

- Данас је Речна флотила важна јединица Војске Србије, опремљена и оспособљена за реализацију задатака на унутрашњим пловним путевима. Припадници Речне флотиле са поносом чувају своју историју и традицију и достојни својих претходника посвећено, професионално и стручно извршавају све задатке који су пред њих постављени – рекао је генерал-потпуковник Јанковић.

Командант Речне флотиле капетан бојног брода Дарко Стричић је рекао да је веома богата историја и традиција Речне флотиле одлична полазна основа за изградњу способности јединице у миру, а ради припрема за одбрану земље, што је њен основни задатак. Овом приликом, капетан бојног брода Стричић сумирао је резултате рада јединице током претходне године и закључио да је јединица одржала захтеван ниво оперативне способности. При-

Поносни на род којем припадају

Данас РФ располаже савременим пловилима

сутнима је представио задатке јединице у наредном периоду, од којих је издвојио и припреме за извођење предстојеће војне параде „Снага јединства“.

Поводом празника најистакнутијим појединцима флотиле заменик начелника Генералштаба генерал-потпуковник Тиосав Јанковић уручио је награде и похвале, а у наставку свечаности уприличен је дефиле бродова.

Обележавању празника присуствовали су командант Копнене војске генерал-мајор Зоран Насковић, начелник Управе за људске ресурсе (Ј-1) бригадни генерал Слађан Христов, начелник Управе за развој и опремање (Ј-5) бригадни генерал Станисав Мијаиловић, командант Прве бригаде копнене војске бригадни генерал Јовица Матић, командант Четврте бригаде копнене војске пуковник Грујица Вуковић и заменик шефа Кабинета министра одбране пуковник Никола Матовић.

Дан речних јединица и Дан Речне флотиле обележавају се 19. августа у знак сећања на дан када је, 1915. године, са Чукаричке падине поринут први српски ратни брод – оклопни чамац „Јадар“, чиме је отпочела богата историја српске речне ратне флотиле.

Брига о старијим особама

ПОТРЕБНИ ДОМОВИ И МРЕЖА ПОДРШКЕ

Брига о старијим особама једно је од кључних питања савременог друштва. Демографски трендови показују да број старијих суграђана расте, а самим тим расте и потреба за организованим облицима подршке, како кроз институционални смештај у старачким домовима, тако и кроз помоћ старијима који остају у старачком домаћинству. Старачки домови имају посебну друштвену вредност јер пружају безбедност медицинску и психосоцијалну подршку онима којима је потребна свакодневна нега. Они представљају организовано окружење у којем се старији не осећају сами, већ имају друштво својих вршњака као и стручну помоћ која обезбеђује квалитетнији и сигурнији живот.

Научна конференција о грађанском рату у Хрватској

ПРИЛОГ ЗА ИСТОРИЈУ

У Институту за савремену историју у Београду, 8. јула одржана је научна конференција чија је тема била „Три деценије од завршетка грађанског рата у Хрватској 1995-2025.“

Конференцију су заједнички организовали Институт за савремену историју, Удружење Срба из Хрватске и Удружење резервних војних старјешина и ветерана Српске Крајине у Србији.

Скуп су отворили др Бојан Димитријевић, научни савјетник и др Коста Новаковић. Обојица су истакли значај одржавања конференције, уз временску дистанцу од тридесет година, недостатак и недоступност изворних докумената, али са учешћем живих сведока и учесника догађања.

Др Бојан Димитријевић је указао на значај писаних трагова учесника, њихових запажања, прибелешки, али и неких докумената, које вероватно имају у својим личним архивима. Изразио је подршку Института оваквим и сличним напорима да се осветле догађаји из новије историје на српским просторима.

Др Коста Новаковић је нагласио да је идеја о научној конференцији потекла прошле године на промоцији Зборника радова Удружења Срба из Хрватске, да имамо стручне и кредибилне људе за

Учесници научне конференције

израду реферата и да је неопходно да и сами учествујемо у писању властите историје. Истакао је да је било више скупова на ове теме, али да Удружење РВС СКС прихвата само равноправан статус у организовању и учешћу у њиховом раду. Посебно је захвалио др Бојану Димитријевићу, заменику директора Института и др Милану Гулићу, научном савјетнику на стручној помоћи, организацији и руковођењу радом конференције.

У вишечасовном раду изложена су 22 саопштења, шест радова су приложени.

Обрађене су теме везане за: одбрамбено организовање Срба из Хрватске/Српске Крајине; ангажовање Срба из Хрватске/Српске Крајине у различитим облицима одбрамбеног организовања и генеза организовања; одбрана припадника, касарни и других објеката ЈНА (1991-1992); активности станице Јавне безбједности Дрниш од 17. августа 1990. године до деблокаде објеката

ЈНА; Венсов план; Врховни савет одбране СР Југославије о Републици Српској Крајини; надлежности и функционисање Генералштаба Оружаних снага СФРЈ и Војске Југославије у периоду 1990. до 1995. године; корански мост и логористе (1991-1992); Однос снага за време агресије Хрватске на Републику Српску Крајину (1991-1995); организација и улога Министарства одбране Владе РСК; активности Главног штаба Српске војске Крајине; активности корпуса и појединих бригада српске Војске Крајине; Ратно ваздухопловство и противваздушна одбрана Српске Војске Крајине; операције Војске Републике Српске, СВК и Народне одбране Западне Босне против 5. корпуса АБИХ; наоружање Српске војске Крајине; позадинско обезбеђење Српске Војске Крајине; Филателија Републике Српске Крајине; политички и борбени морал Срба у распаду Југославије са акцентом на однос према РСК; војне и цивилне жртве рата за Републику Српску Крајину; Јован Рашковић борац за аутономију Срба у Хрватској; 8. новембар 1991. – лет за сјећање (катапултирање из погођеног МИГ-21); културни живот и заштита споменичке баштине у грађанском рату у Хрватској 1991-1995. године, нерешена избјегличка проблематика посе прогона Срба из Хрватске 1995. године.

Радови су припремљени и достављени Институту за савремену историју. Саопштења на Научној конференцији изложили су универзитетски професори, научни савјетници, генерали, доктори наука, публицисти, политиколози, правници и официри високих чинова (Спасоје Мучибабић, Славко Вукша, Слободан Комазец, Бојан Димитријевић, Милан Гулић, Милош Ђошан, Жељко Нинковић, Петар Тракуља, Коста Новаковић, Михајло Басара, Милорад Грубач, Ђорђе Пражић, Стево Јањанин, Слободан Вукосављевић, Илија Сладаковић, Марко Врцел, Милан Кнежевић, Миле Рајчевић, Милорад Буха, Стево Бабац, Светозар Гвоздић, Мирко Латинић, Милорад Јанковић, Ратко Личина, Данко Перић, Милојко Будимир, Вера Љубојевић, Лука Стаматовић).

Радови ће након уређивања, лекторисања и прелома бити објављени у Зборнику радова, а прва промоција је предвиђена на Сајму књига у Београду 2025. године.

К. Н.

Старачка домаћинства, односно остатак старијих у властитим кућама истовремено једнако је важно јер доприноси очувању породичних и комшијских веза, самосталности и осећају достојанства. Многи старији људи желе да живот проведу у свом дому, а задатак заједнице је да им обезбеди услове кроз социјалне и теренске здравствене услуге, помоћ у кући и развијену мрежу подршке.

Демографски изазови чине бригу о старијима приоритетном друштвеном делатношћу. У Србији број старачких домаћинстава износи приближно 450.000, при чему половину чине самачка домаћинства, што додатно наглашава проблем социјалне изолације код старијих особа. У Србији тренутно постоји око 41 државних и 277 приватних домова за смештај старијих особа. Према стању из 2024. године капацитет државних домова износи 12.808 места, од чега се 12.012 користи, док је 2.288 особа на чекању, а то указује на попуњеност од преко 97 одсто. У Београду и Новом Саду најдужа је листа чекања, док укупно има 1.483 слободна места у државним домовима у другим градовима.

Приватни домови су значајно скупљи, цене се крећу од 500 до 2.500 евра месечно, до су у државним домовима

цена креће од 21.500 до 60.000 динара. Посебан проблем су нерегистровани и нелегални домови којих је око 70, а у којима је се дешавају озбиљни пропусти, од насиља до пружања неадекватних медицинских услуга без одговарајућег медицинског особља.

Примена породичне неге показује колико је помоћ у кући прескупа, неговатељица долази неколико пута дневно и то кошта више од 400 евра месечно, што многи немају могућности. Унапређење система заштите старијих особа остварило би се кроз: јачање капацитета кућне неге, повећање броја и квалитета државних домова, забрану нелегалних домова, социјалном помоћи за најсиромашније и кроз промовисање друштвене сврхе међугенерациске солидарности.

Друштво које жели да покаже бригу за све генерације мора развијати оба модела, и квалитетне старачке домове и мрежу подршке за старија домаћинства. Само тако се може обезбедити да свака старија особа има право избора, сигурност и достојанствен живот.

Драган Паскаш
генерал у пензији

Додела бесповратног кредита за КВП који имају само делимично решено стамбено питање

ПРАВЕДНИЈИ ПРИСТУП

Председник УВПС Љубомир Драгањац упутио је Управи за традицију, стандард и ветеране МО акт следеће садржине: Од јула месеца 2023 г. корисницима војне пензије који су без стана дата је могућност да своје стамбено питање решавају и преко Фонда за СОВО (СВЛ.бр. 26 од 20.07. 2023 г), доделом бесповратног кредита од 30.000 евра, у динарској противвредности. С обзиром на то да је у последње три године стамбени орган МО извршио поделу само десетак станова, војни пензионери који на коначно решење стамбеног питања чекају у просеку више од 28 година, а старосне су доби изнад 75 година живота, изражавају

велико незадовољство и разочарање оваквим односом према њиховим законским правима.

Решавање стамбеног питања конкурсисањем за станове које реализује Влада републике Србије за припаднике снага безбедности („брзи прсти“) скоро четири године није у функцији, што кориснике војних пензија доводи у још тежу ситуацију. Конкурсисање пријавом електронским путем потпуно је неприхватљиво за људе који имају у просеку више од 75 година живота. Ако се томе дода и чињеница да банке не одобравају кредите лицима изнад 70 година живота, овакав начин решавања стамбеног питања је врло неизvestан.

Имајући у виду наведене чињенице, друга група корисника војних пензија (КВП), тј. лица која нису коначно решила стамбено питање, за структуру стана која им следује по правилнику, (има их око 1.400) изражавају велико незадовољство, те Вас молимо да преко Фонда за СОВО и Министарства одбране испољите утицај и ауторитет, како би се и тој групи КВП омогућило коначно решење стамбеног питања преко Ф.СОВО, доделом бесповратног кредита у висини од 10.000 до 15.000 евра, у зависности од следујуће површине стана.

У Нишу обележен Дан авијације

СЛАВА СВЕТОГ ИЛИЈЕ

Полагањем венца погинулим авијатичарима у Нишу на Споменик „Маргер“ у организацији УВПС, 2. августа обележен је Дан авијације.

„Поводом Дана авијације и славе ваздухопловних асоцијација у Србији, Светог Илије, Секција пензионисаних војних летача и падобранаца УВПС, Градског одбора Ниш, поштујући традицију и гајећи сећања на погинуле хероје неба, положила је цвеће на Споменик палим авијатичарима у Нишу.

Иако је слава светог Илије 2. августа враћена из прошлости и одређена за Дан авијације, у Нишу, граду јединствене ваздухопловне традиције

на Балкану, овај гест Градског одбора УВПС Ниш и Секције летача и падобранаца, био је једини догађај којим је сачувана традиција сећања на пале авијатичаре у одбрани отаџбине“, рекао је председник Секције летача и падобранаца, пуковник, пилот Јосип Штарк.

У наредном периоду УВПС Ниш, предложиће градским властима да Дан авијације уврсте у годишњи календар обележавања, као и министру одбране, да на свечаности буду и професионални војни пилоти.

Након обавезног дела уследило је дружење чланова УВПС, Ниш.

3. Јашовић

Обележавање Дана устанка Србије

ПОЛОЖЕНИ ВЕНЦИ

Дан устанка Републике Србије у Земуну је обележен испред Споменика палим родољубима, подигнутим 1954. године. Венце су положили представници локалне самоуправе, СУБНОР-а и УВПС. Делегацију УВПС чинили су Трајче Митушев, Милан Бига и Гојко Божовић.

Председник СУБНОР-а Бранимир Миланковић поздравио је присутне, а о значају Дана устанка говорио је Иван Норић. Потом се присутнима обратио и Ацо Ђеница, одборник земунарске Скупштине. Песникиња Даринка Марковић, казивала је пригодне стихове.

Т. М.

У Нишу обележен Дан борца

СЕЋАЊЕ НА ОРУЖАНИ УСТАНАК

Поводом обележавања 84. годишњице од антифашистичког устанка у Србији, 80 година победе над нацизмом и 77 година постојања СУБНОР-а Србије, 4. јула на Дан борца положени су венци на споменик „Искра слободе“ у Парку хероја на Нишком кеју. Поред представника града Ниша, СУБНОР-а Ниш и Удружења војних пензионера Србије, венце су положили и представници других удружења која негују слободарске традиције Р. Србије.

Парк хероја, како је истакао председник Скупштине града Ниша Игор Новаковић, има велики значај јер чува успомену на људе који су дали животе за слободу Ниша и Србије.

„Поносан сам на овај Парк хероја зато што су некада ови споменици били растурени и поломљени. Свуда смо их налазили, нисмо знали да чувамо културу сећања и онда смо једне године захваљујући проф. др Милету Илићу успели да сакупимо све ове споменике и да овде у овом парку који зрачи историјском снагом и знаменитошћу, направимо Парк хероја као успомену на све оне људе који су за време ослободилачке, антифашистичке борбе положили своје животе за слободу нашег града и за слободу Србије“, рекао је Новаковић.

Горан Милосављевић из СУБНОР-а Ниш истакао је да данашњи датум обједињује многе значајне датуме у српској и југословенској историји.

„Пре свега, данас је Дан борца, помало заборављени датум, који се обележавао у СФРЈ као дан када је одлучено да се подигне оружани устанак против окупатора у Другом светском рату. Тај састанак је одржан у кући Владислава Рибникара у Београду и на њему је одлучено да се против Немаца подигне оружани устанак, након што су они напали Совјетски савез 22. јуна. Већ тих дана су почеле борбе у неким деловима наше земље. Међутим, тада је дефинитивно одлучено да се на територији целе земље крене у оружани устанак, што је на крају 1944. године довело до слободе“, навео је Горан Милосављевић.

Значајни датуми из историје, сматра он, поново се обележавају захваљујући СУБНОР-у и граду Нишу.

„Ми данас морамо да имамо дан када се обележава борац, када се обележава његово име зато што се боримо толике године и толике деценије, нарочито у време када имамо унутрашње и спољне непријатеље, када је Србија поново суочена са борбом за своју независност и суверенитет, Дан борца је најважнији“, објаснио је Милосављевић.

Додела социјалне и хуманитарне помоћи у јуну 2025. године

ЗА ОПОРАВАК КУЋНОГ БУЏЕТА

На основу Правилника о социјалној и хуманитарној помоћи Удружења војних пензионера Србије, Изврши одбор је на седници одржаној 2. јула 2025. године, размотрио захтеве достављене у јуну 2025. године и донео одлуке о додели једнократне социјалне и хуманитарне помоћи:

А) Материјално стање

На основу члана 5. а у вези са чланом 4. став 1. тачка 1. Правилника, ОпОр Суботица ЛМ: 43.000,00 – по члану 31.440,80 динара;
ОпОр Врање АИ: 43.000,00 – по члану 29.462,95 динара;
ОпОр Ниш ВГ: 43.000,00 – по члану 26.618,25 динара;
ОпОр Чачак СЈ: 37.000,00 – по члану 21.346,80 динара;
ОпОр Зрењанин СШС: 43.000,00 – по члану 30.111,90 динара;
ОпОр Ваљево ГД: 37.000,00 – по члану 17.44,17 динара;
ОпОр Параћин СМ: 43.000,00 – по члану 29.026,090 динара;
ОпОр Вождовац БН: 37.000,00 – по члану 33.977,00 динара;
ОпОр Зајечар МД: 55.000,00 – по члану 10.079,02 динара;
ОпОр Ужице ТР: 43.000,00 – по члану 15.812,59 динара;

Б) Здравствено збрињавање

ОпОр Земун КЈ: 25.000.-
ОпОр Чукарица ПМ: 25.000.-
ОпОр Нови Београд КЦ: 25.000.-
ОпОр Чачак МД: 55.000.-
ОпОр Суботица ЛЕ: 35.000.-
ОпОр Звездара БС: 30.000.-
ОпОр Вождовац МТ: 30.000.-
ОпОр Земун ВН: 35.000.-
ОпОр Ниш КЗ: 20.000.-
ОпОр Краљево МС: 35.000.-
ОпОр Ниш АП: 25.000.-
ОпОр Смед. Паланка ГД: 35.000.-
ОпОр Ниш ЗЉ: 30.000.-
ОпОр Зајечар ФМ: 30.000.-

Новчана средства су уплаћена на текуће рачуне 3. јула 2025. године. Зах-

теви који буду достављени од 1. до 31. јула 2025. године, биће решавани почетком августа 2025. године.

Извршни одбор

Додела социјалне и хуманитарне помоћи у јулу 2025. године

ДРУГ ДРУГУ

На основу Правилника о социјалној и хуманитарној помоћи Удружења војних пензионера Србије, Изврши одбор је на седници одржаној 4. августа 2025. године, размотрио захтеве достављене у јулу 2025. године и донео је одлуке о додели једнократне социјалне и хуманитарне помоћи:

А) Материјално стање

На основу члана 5. а у вези са чланом 4. став 1. тачка 1. Правилника, ОпОр Нови Сад ШМ: 43.000,00 – по члану 19.116,00 динара;
ОпОр Нови Сад БВ: 43.000,00 – по члану 18.283,24 динара;
ОпОр Прокупље РР: 37.000,00 – по члану 23.786,00 динара;
ОпОр Прокупље АА: 43.000,00 – по члану 13.594,96 динара;
ОпОр Прокупље ЂД: 37.000,00 – по члану 29.339,00 динара;
ОпОр Нови Београд СЈ: 37.000,00 – по члану 28.946,41 динара;
ОпОр Зајечар ДМ: 45.000,00 – по члану 17.481,80 динара;
ОпОр Стара Пазова ШМ: 37.000,00 – по члану 29.292,00 динара;
ОпОр Земун ТМ: 45.000,00 – по члану 21.112,98 динара;

Б) Здравствено збрињавање

ОпОр Прокупље ГА: 25.000
ОпОр Ниш РД: 25.000
ОпОр Параћин СР: 30.000
ОпОр Параћин ЈЉ: 20.000
ОпОр Нови Београд СГ: 35.000
ОпОр Ниш БА: 35.000
ОпОр Земун МТ: 35.000
ОпОр Земун КМ: 25.000
ОпОр Вршац ПМ: 30.000

Новчана средства су уплаћена на текуће рачуне 8. августа 2025. године. Захтеви који буду достављени од 1. до 31. августа 2025. године, биће решавани почетком септембра 2025. године.

Извршни одбор

Подсетимо да се Дан борца обележава на годишњицу седнице Политбироа Централног комитета КП Југославије, одржане 4. јула 1941. године у Београду, на којој је донесена одлука о подизању оружаног устанка. На истој седници у вили Владислава Рибникара, Политбиро је одлучио да формира Главни штаб НОП-а за Србију. Кућа у којој је одржана ова седница је касније претворена у Музеј 4. јули.

Дан борца је за државни празник про-

глашен 26. априла 1956. године и прославља се сваке године у читавој земљи. После распада СФР Југославије, постао је државни празник Савезне Републике Југославије, али се касније обележавао само у Србији. Укинут је 2001. године одлуком Владе Србије. Празник се и данас незванично прославља у организацији СУБНОР-а.

Зоран Јашовић

Бригадни генерал проф. др Драган Динчић,
начелник Управе за војно здравство

„ЗДРАВЉЕ НИ ЈЕ СВЕ, АЛИ БЕЗ ЗДРАВЉА СВЕ ЈЕ НИШТА”

Овим Шопенхауеровим речима наш саговорник отворио је причу о санитетској служби Војске Србије, објашњавајући сву комплексност система војног здравства кроз организацију посла, кадровску проблематику, материјални статус запослених, организацију снабдевања материјалним потрошним средствима и, наравно, кроз лечење и нове методе лечења, што је најзначајнија улога санитетских посленика

Разговарала **Мира ШВЕДИЋ**

Дан санитетске службе, 30. јул, прославља се у знак сећања на 1839. годину када је др Емерих Линденмајер постављен за првог штабног доктора - начелника српског санитета. Тај датум је симболично важан за санитетску службу јер означава почетак организоване војне медицине у Србији. Данас, 186 година после, када је санитет пратећи војску прошао кроз бројне бурне периоде наше историје, кроз времена мира, али и она ратна, када је издржао све прекретнице у развоју српске државе, радећи у континуитету и непрекидно јачајући, разговарали смо уочи празника са новим начелником Управе за војно здравство бригадним генералом проф. др Драганом Динчићем.

Господине генерале, историја српског војног санитета је дуга. у ратним временима био је кључна карица у спасавању живота и очувању здравља војника и цивила, чак и у безнадежним ситуацијама, а у миру је перјаница напретка здравственог система земље. Колико су, према вашем мишљењу, ратна искуства и она из природних катастрофа уткана у оно што се у војном здравству ради у миру?

Та конекција увек постоји. Недавни пример то и показује. Наиме, одмах по избијању пожара у дискотеци у Северој Македонији, упућен нам је захтев нашег министра одбране да пружимо помоћ настрадалим младим људима. Војно здравство и Војска Србије су се врло брзо организовали. У року од пар сати кренуо је наш санитет из Ниша према Скопљу са екипом лекара, а убрзо смо упутили и други санитет са ВМА са 6-7 лекара, који су остали да помажу колегама у Скопљу. Истим возилима одређени број пацијената доведен је из Скопља најпре у нишку војну болницу, а затим и на ВМА. Такође, по налогу кабинета министра и у сарадњи са војском, у року од дванаест сати, два пута је послат наш

ПОВЕРЕЊЕ У ВОЈНЕ ЛЕКАРЕ

- Ако гледамо на претходне ратове, увек је у таквим ситуацијама народ имао највеће поверење у војне лекаре и увек је некако било да је борцима лакше да се боре када су уз њих војни лекари.

војни авион како би преузео повећан број теже повређених из Македоније. И ми смо врло брзо транспортовали у Србију 30 тешко повређених. Тај задатак смо успешно обавили захваљујући нашој организацији и сарадњи са цивилним здравственим сектором, пре свега Клиничким центром Србије и Клиничким центром у Нишу, који су такође примили значајан број повређених и оболелих.

И не само то. Сетићемо се пре неколико година великих поплава и земљотреса и свих других катастрофа у којима је наш војноздравствени и војни систем први реаговао. Сетимо се и недавне епидемије ковида 19 и огромне улоге и резултата војног здравства, не само у војној кovid болници на Карабурми већ и у другим установама УВЗ у целој земљи, као и помоћи колегама у Новом Пазару где је било потребно, у тешким условима, у потпуности организовати систем збрињавања оболелих од кovid инфекције.

Све су то животне ситуације у којима нам је наравно помагао претходно искуство из ратних дешавања. Свакако да смо задовољни када то примете и наше колеге из иностранства, када у делегацијама обиђу наше војноздравствене установе или дођу на семинаре, курсе и едукације на ВМА у жељи да им пренесемо наша искуства. Наши страни партнери често нас питају када и где наши доктори вежбају, а наш је одговор да ми практично вежбамо сваки дан. За нас је тренинг све што свакодневно радимо - било у ВМА или у болницама секундарног нивоа лечења Нишу и Новом Саду. У условима временских непогода, у ратним ситуацијама, у болницама у мировним мисијама, где постоје наше војномедицинске екипе, или у Централноафричкој Републици где имамо и нашу велику болницу. И морам да додам да смо недавно били у Великој Британији на дводневном стручном састанку у области војног здравства, а након тога и у САД на састанку начелника санитета као земља чланица „Партнерства за мир“, и на тим састанцима смо јасно приметили да је њихова тенденција да се успостави што је могућа већа сарадња између војног и цивилног здравства, у различитим ситуацијама и на различитим нивоима, што је заправо и систем у коме ми и функционисамо.

Војноздравствени систем конципиран је на три нивоа - примарни, секундарни и терцијарни. Највиши ниво, супспецијалистички има ВМА, специјалистички се реализује у војним болницама у Нишу и Новом Саду и ЦВМУ Београд, а примарна здравствена заштита у санитетским одељењима јединица војске. у организационом смислу Управа за војно здравство је кровна институција која координира рад тих установа. Да ли се може ускладити рад болница које одавно постоје, које имају свој идентитет у народу, своју улогу, своје захтеве?

- Недавно сам имао прилику да чујем невероватне ствари о историји нишке војне болнице и жао ми је што то нисам знао раније. Новосадска војна болница је установа од националног и културног значаја. Зграде у којима се она налази су у ствари биле манастир из аустроугар-

ЛЕКАРИ ЗА УГЛЕД

- У санитету је радило доста квалитетних лекара. Неки су били познати не само у Србији него и у свету. Изидор Папа је био чувени светски хирург, а значајна су и имена наших познатих војних хирурга др Владана Ђорђевића, др Михаила Петровића, као и генерације млађих хурурга. Али на мене је највећи утисак оставио генерал проф. др Ацо Јовичић, неуропсихијатар, један од дугогодишњих начелника ВМА. Можда и зато што сам тада био млад лекар на специјализацији, а он то што јесте, али и зато што је својом смирености, разумевањем према другима, давањем корисних и далекосежних савета, а пре свега својим стручним и научним ауторитетом, остављао и данас оставља утисак поштовања, ауторитета и учитеља у правом смислу те речи. Био је и узор у понашању према пацијентима и увек се сетим како је знао да руком додирује пацијенте који су у коми, верујући да они осећају додир и да то може много да им значи.

ског доба. И наравно да те болнице имају богату историју, огромно искуство, своју душу и препознатљиву хуманост. ВМА је сама по себи институција од изузетног значаја за државу и људи који у њој раде, великим делом нису само посвећени раду у ВМА, него су и поистовећени са њом. И често смо имали прилику да видимо како у мирнодопским, тако и у ратним условима колики је напор који су ти људи уложили у интересу здравља. Наравно да свака од ових болница представља организациону целину, али је свакако неопходно да постоји неко ко обједињује њихов рад и координише сарадњу међу свима, као и њихову сарадњу са цивилним здравственим сектором.

Кад радите са људима који су оболели и самим тим осетљивији, са људима којима је потребна помоћ, па уколико нема довољно особља, довољно лекова и санитетског потрошног материјала и средстава за рад, онда су медицински радници први на удару критика пацијената. И зато Управа мора да стоји иза свих својих делова, да координише рад свих целина, да се свима нађе на услузи и да помогне у решавању проблема које имају, а који су свакодневни и веома разноврсни. Ово је посао који се не завршава кад се оде кући јер многи у глави понесу и судбине својих пацијената. То није лако и зато је добро када запослени имају сигурност и поверење у некога ко је на врху организационе пирамиде, као што би требало да буде и Управа за војно здравство.

Три су основа на којима почива санитет - кадар, савремена опрема и инвестиционо улагање (одржавање). Шта је најтеже обезбедити?

- Кадар. Несумњиво кадар. Чини ми се да је мало лакше обезбедити лекарски кадар, јер лекара ипак има нешто више у односу на број потребних медицинских техничара. Њих је мало на тржишту јер је велика потражња за тим кадром на глобалном нивоу. Осим тога, они који остану овде много лакше и брже запошљавају се у цивилним болницама у Србији него код нас јер је једноставнија процедура запошљавања. Важна је улога главног медицинског техничара у ВМА, да обиђе сваку медицинску школу, прича са младима и да, кад они дођу код нас на школовање, вежбе и праксу, оставимо добар утисак на њих, јер је вероватно најважније изградити правилан однос према људима. Већ неколико година уназад Министарство одбране одобрава одређен број стипендија, око 25 до 30 сваке године, и ево сада долазе прве генерације тих младих људи. На крају школовања прима их министар одбране и додељује решење о запошљавању код нас. То је улагање у будућност и добро је наставити са таквом праксом. Обилазимо и републички фонд за запошљавање и пратимо листе оних медицинских техничара који су заинтересовани за посао у војноздравственим установама.

Посебно је важно обезбедити на време и у довољним количинама лекове и СМП која су неопходна за свакодневни рад са пацијентима. Поносно хоћу да нагласим да је у последњих неколико месеци Управа за војно здравство, заједно са Фондом за СОВО, Сектором за фармацију ВМА, као и свима који су учествовали у процесима набавке, учинила много на изради квалитетног и одрживог система набавке, како би оне текле континуирано, како не би било недостатка лекова и СМП, и на крају, како бисмо смањили средства за рефундацију лекова. Након заједничке анализе досадашњих активности општи је утисак да је много тога добро урађено, да су резултати већ видљиви и да ће крајњи резултат доћи до изражаја тек у наредном периоду.

Здравље јеу целом свету скупа категорија и захтева посебне мере да би се подигло на виши ниво. Без набавки савремене медицинске опреме нема ни врхунског лечења, а самим тим ни излечења појединих категорија болесника. прати ли војно здравство и те трендове?

- Кад је реч о опреми, посебно је важно да смо у претходном периоду, захваљујући одлукама државе и Министарства одбране, набавили два неопходна и високо софистицирана апарата. Један је линеарни акцелератор, апарат за зрачење болесника оболелих од малигних болести, а други, можда још значајнији, јесте сајбер нож. Захваљујући његовој набавци бићемо вероватно једина установа на овим просторима где ће моћи да се лече оболели од малигних болести који имају и удаљене метастазе, односно који имају индикације за његову примену. Гледајући шире на нивоу наше земље, заједно са гама ножем у Клиничком центру Србије и са сличним апаратима у другим здравственим установама, моћи ћемо да покријемо све болеснике

који имају потребу било за једном или другом врстом зрачења. Надам се да ћемо ускоро, а по обезбеђењу свих потребних услова, ставити у погон оба уређаја и врло брзо моћи да нашим пацијентима у земљи, али и у окружењу, пружимо најбољу могућу услугу и у том делу.

Поред тог опремања ВМА сматрам да би у будућности више пажње требало посветити набавкама за наше војне болнице. Неопходно је да Нови Сад добије нови скенер и на томе ћемо радити у сарадњи са надлежнима у Министарству одбране. Када држава и војно здравство додатно опреми те болнице, уз остале предуслове, могли бисмо по потреби да их ангажујемо и за лечење цивилних осигураника, што тренутно није случај.

Када сте говорили о кадру, каква је ситуација са лекарима опште праксе, јер су они први „на удару пацијената“?

- У нашој примарној здравственој заштити, било у јединицама Војске, било у нашим болницама и ВМЦ-има, ради значајан број лекара опште праксе и они су стално, како кажете, „на удару пацијената“. Није лако примити велики број пацијената, а у просеку их је 25 дневно, и сагледати све њихове проблеме, али, када говоримо о ангажованости војних лекара и медицинског особља, увек морамо да водимо рачуна да поред тог редовног дела који има сваки лекар и медицински техничар у цивилству, ми имамо заиста много и других обавеза. Наши лекари и техничари имају значајан број систематских прегледа и одласака на терен са јединицама војске - на гађања, војне вежбе, приказе. Поред тога, обављамо различите контроле исправности хране, објеката, обиласке појединих војних установа и све те значајне обавезе захтевају присуство различитих нивоа медицинског кадра.

Каква је ситуација са лекарима специјалистима? Који су најтраженији?

- Трудимо се да много пажње посвећујемо младим људима јер су они будућност санитета, али мислим да и то није довољно. Од огромног је значаја што постоји Медицински факултет ВМА Универзитета одбране. Наши кадети реално показују завидне квалитете како на пријемним тестовима, тако и на крају школовања. Такви су и кад дођу код нас на специјализације. Слушам моје колеге који су њихови ментори и који су заиста одушевљени њиховим радом и залагањем. Мислим да је јак добро што имамо младе офицере лекаре јер код њих постоји нераскидива повезаност стручног знања и војне дисциплине, контрола и поштовање ауторитета, што може да буде у неким ситуацијама веома важно. Али морамо да им посвећујемо још више пажње и труда и да будемо искрени према њима, да разумемо све њихове потребе и жеље и да им смо све што можемо пренесемо на најбољи начин. Важна је улога службе за људске ресурсе јер има задатак да направи анализу, пројекцију и перспективу кретања кадра у складу са реалним потребама, бројем пацијената али и много других, разноврсних обавеза које очекују лекаре у систему војног здравства.

ИСКУСТВО СА СВЕТСКИХ РАТИШТА

- У овој години, на неколико стручних састанака у области војне медицине, имали смо прилику да се упознамо са искуствима и медицинским подацима у збрињавању и лечењу повређених и оболелих у условима масовних страдања у актуелним трагичним ратним дешавањима широм света. Искуства говоре о промени начина ратовања у више области, пре свега употреби дронова, нехуманог односа према повређенима као и према медицинском особљу. Самим тим и о промени структуре и врста повреда, отежаном и успореном извлачењу повређених и отежаном транспорту до болница. Масовне повреде екстремитета воде у инвалидитет и дуготрајну рехабилитацију повређених. На нама је да пратимо и детаљно анализирамо сва искуства, да учимо и будемо спремни за различита дешавања како у миру, тако и у ванредним ситуацијама, како бисмо на најбољи могући начин помогли онима којима је наша помоћ неопходна у било ком тренутку.

Ви сте специјалиста интерне медицине и супспецијалиста кардиопозије и деценијама се бавите печењем најбројније, али и једне од најризичнијих категорија болесника. Знајући да на кардиоваскуларни систем утичу генетске предиспозиције, али и нездраве навике, да је ту граница између здравља и нездравља танка, реците колико смо напредовали у лечењу тог виталног органа?

- Мислим да је много тога учињено у свету на превенцији и лечењу те категорије болесника. И није чудно што се и данас на великим стручним састанцима широм света говори о свим могућностима превентиве не само у области кардиологије него и свакој другој грани медицине, јер је поље истраживања једноставно неисцрпно, а ми и данас толико мало знамо о савршено створеном бићу као што је човек и компликованим механизмима који функционишу у свакој ћелији организма. А кад је срце у питању, наравно да су екстремно важне, по мом мишљењу, три ствари - генетика, физичка активност и исхрана. И драго ми је кад видим да исто стоји и у европским, америчким или другим препорукама. Поред тога, врло је интересантно да све зависи од равнотеже, како менталне, тако и оне на нивоу сваке ћелије. И нећете веровати, али губитак равнотеже може да буде почетни узрок настанка различитих болести, како кардиоваскуларних, тако и других, уз све друге факторе ризика о којима можемо дуго да причамо.

Имају ли утицаја и еколошки фактори?

- Имају, наравно. Недавно је објављен рад у коме је тачно измерен ниво загађења ваздуха, степена целодневне буке у простору и доказана је јасна повезаност са стварањем одређених штетних материја у организму, неких врста цитокина за само 24 сата. У раду се наводи да је концентрација створених цитокина значајно порасла у испитиваном периоду и да то, поред свих других фактора ризика, може знатно да утиче на настанак инфаркта срца или мозга. Тако да можемо рећи да на настанак обољења утичу генетика, направилна исхрана, гојазност, која наравно води до хипертензије, поремећаја метаболизма шећера, поремећаја липида. Затим пушење цигарета, физичка неактивност као и многи други фактори ризика. Једноставно речено, морамо да мењамо стил живота, да будемо физички активни и да томе учимо и нашу децу. Наравно да није само превентивно деловање довољно. Сваког тренутка откривају се нови детаљи и све се чини како би се продужио и побољшао квалитет живота пацијентима, што је и основни задатак нас као лекара. Наука је данас достигла границе које су некада биле незамисливе. Ево на пример, за лечење повећаних вредности холестерола најпре се препоручује дијета, па физичка активност и на крају се прописују лекови које су пацијенти узимали једанпут дневно. Недавно су пронађене инјекције које се са истим циљем могу давати једном месечно, а сада постоје и инјекције које се дају три пута годишње, што је сасвим довољно за одржавање ниво холестерола у току године.

Поред овог примера напретка медицине у лечењу васкуларних, али и других болести, све више се истражује на пољу тзв. персонализоване медицине или генетске терапије. У њој се на основу генетике, не само човека, него и генетике тумора и природе тумора, персонализује терапија за сваког пацијента посебно и за сваки тумор посебно. И може да се каже - ова врста тумора добро реагује на лекове из биолошке или генске терапије, за разлику од другог који се мора лечити на неки други начин. И посебно истичем да је наша држава успела у овим годинама да обезбеди за велики број пацијената, иначе веома скупу, иновативну или биолошку терапију.

Кад смо код печења, шта мислите о холистичком приступу лечењу, који пацијента посматра индивидуално и у целини?

- Лекари о холистичком приступу имају различита мишљења, али је чињеница да свака болест настаје услед многог разлога и ниједна не може да се лечи тако што лечимо један разлог. Тако да је у том смислу, по мом мишљењу, изузетно значајан холистички приступ пацијенту. Кад кажем холистички приступ, мислим на много тога. Можда се неко неће сложити са мном, али мислим и на хомеопатију, на квантну медицину, на ајурведу, на кинеску медицину и на друге видове терапије које су свуда у свету широко признате - у Индији, Русији, Кини. Можда она у нашим западним круговима схватања медицине не заузима довољно места, као у неким другим земљама, али мислим да то није и не може да буде алтернативна, већ комплементарна

Војномедицинска академија је научна, војнообразовна и установа за лечење терцијалног нивоа

медицина. Тако да је по мени холистички приступ најважнији приступ лечењу. Наравно да је на првом месту нашу традиционална медицина, за коју постоје чврсти докази о квалитету и начину лечења.

Насупрот печењу је превентива, али се она данас у свету нажалост поистовећује са нечим што је издатак више здравству. Из искустава знамо да свака војска мора да има добар систем превентиве. да ли је наш такав?

- Ако тако гледамо, лечење је увек скупле од превенције. Наравно, уколико током превенције откријемо неке болести, то ће нас коштати, али много мање уколико спречимо компликације те болести. Тако да је свака превентива, колико год да је скупа, на крају јефтинија од лечења. Систем војног здравства то посебно подржава. Имамо Сектор за превентивну медицину ВМА са више института унутар њега, и свака наша јединица има јединице превентивне заштите. Имамо медицину рада, спортску медицину, хигијену, епидемиологију и сваки други вид превентивне медицине.

Али ако говоримо о војном здравству, тешко је раздвојити да ли је важније имати добру превентиву или добру психијатрију у условима елементарних катастрофа или ратних дејстава, или добру хирургију - општу, ортопедску или неурохирургију. Једноставно, све је важно, јер без здравог војника нема ни војске.

Реците нешто о научноистраживачком раду у војном здравству?

- Постоји велики број пројеката стручних и научних којима се наши лекари разних специјалности баве и који су важни не само као пројекти за војно здравство него и за здравство у целини. И то су пројекти који су заиста квалитетни јер код нас пратимо релативно здраву младу популацију, факторе ризика, резултате систематских прегледа и на крају сумирамо какав је ефекат свега

што смо урадили. Споменуо бих да имамо пројекат раног откривања карцинома плућа, што је битно због великог броја пушача цигарета. На срећу, у склопу превенције и примарне превенције можемо да радимо снимак грудног коша скенером са малом дозом зрачења и да „ухватимо“ болест у почетку, када ју је много лакше лечити или да спречимо да се болест развије ако до ње дође.

Припадници санитетске службе носе „две униформе“ - војну, која симболизује спремност на пожртвовање и патриотизам, и бели мантип, који представља универзални принцип хуманости. Колико се хуманост очувала у вашој професији у овим нашим тешким, нехуманим временима?

- Мислим да сте у праву да су времена нехумана. Видимо у целом свету да нема емпатије, љубави, среће, што је заиста трагично. Тако се ремети природна равнотежа, што није добро, јер ће природа морати пре или касније да одреагује. Верујем да међу нашим народом, нашим људима, посебно оним младим, постоји доза хуманости, емпатије према другим људима јер нема ништа боље и срећније него поделити са неким нешто. Давање оплеменењу. Хоћу да верујем да ћемо ићи сви заједно у том правцу и помагати другим људима, јер је то увек добро дело. Зато ми који се бавим овим тешким здравственим послом, помажући другима, чинимо добра дела.

Нажалост, и даље смо сведоци великих климатских променама, актуелних разарајућих ратних сукоба који прете читавом човечанству, непостојања равнотеже између топлог и хладног, доброг и лошег, али једноставно на нама је да се трудимо да радимо другачије, да мислимо да можемо другачије и да се надамо да ће нам бити другачије и боље, ако не за нас, а онда за наше потомке.

На крају, које ће бити смернице у Вашем будућем раду?

-Превасходно припрема војноздравственог система за долазак младих људи на службу војног рока, кад то буде потребно. Наша је стална обавеза да сваки млади војник при првом доласку у било коју амбуланту ради прегледа буде задовољан, а његови родитељи буду сигурни да се о здрављу њихове деце брине на најбољи могући начин.

Потом, трудићу се да сви војни осигураници, активна војна лица и чланови њихових породица, имају најбољу могућу бригу и негу у здравственом систему МО, односно у војним здравственим установама. То није увек лако јер је велики број проблема, па има и незадовољних и честе су реакције које је тешко контролисати, али је на нама који смо на овим извршним позицијама један од задатака да својим примером покажемо у сваком тренутку на сваком месту да имамо бригу за њих. Поред тога, редовно пратимо притужбе, жалбе. Однедавно Управа за ВЗ и ВМА има канцеларију за брзе одговоре на све жалбе, тако да наши корисници могу да се путем мејла обрате за било који проблем који имају и у последње време заиста се трудимо да готово истог дана одговоримо на сваку жалбу. Те жалбе су понекад недовољно коректне и неприхватљиве јер кад су људи болесни могу да буду субјективни у својим проценама, често знају да буду и у праву, а ми бисмо морали да гледамо објективно, онако каква је реална ситуација. Укратко, свакако нам је брига о војним осигураницима приоритет.

Такође је несумњиво важно и бринуту о запосленима у систему војног здравства и њиховом материјалном и сваком другом положају јер ако они нису задовољни, а осете да не постоји брига о њима, онда не могу ни они да брину о другима. Посебно желим да нагласим и да се захвалим садашњем министру одбране на разумевању, подршци и активноном учешћу у поправљању материјалног статуса наших запослених и очекујемо да ће се ситуација поправити у наредном периоду, наравно у складу са могућностима и система војног здравства као и државе у целини.

Последње што бих рекао је да морамо да водимо рачуна и о цивилним осигураницима за чије лечење ВМА има потписан и склопљен уговор од 2008. године. По мишљењу свих нас ВМА би морала да задржи терцијарни ниво здравствене заштите - са веома развијеном трансплантацијом, хирургијом и осталим грамама медицине, са Медицинским факултетом ВМА, едукацијом младих људи и са великим степеном развоја науке у будућности. Морамо да будемо и део здравственог система Србије јер много тога можемо да пружимо цивилном сектору. У последње време имамо јако добру сарадњу са Министарством здравља и са РФЗО, али и са другим министарствима у држави, тако да се надамо да ћемо успети не само да задржимо квалитетно лечење цивилних осигураника него и да проширимо њихов пријем и у другим нашим болницама.

Фото: **Мина Петровић**
Извор: **Одбрана**

Војска Републике Српске Крајине дуго је одолевала нападима Хрватске војске

Одбрамбено организовање Срба из Хрватске/Срба из Српске Крајине (1991-1995)

ОД БАРИКАДА ДО СРПСКЕ ВОЈСКЕ КРАЈИНЕ

Занимљиво је да је др Бутрос Бутрос Гали, генерални секретар Организације уједињених нација, у обраћању Генералној скупштини ОУН 12. новембра 1996. године, користио термин *грађански рат у Хрватској*. Изјавио је: „Грађански рат у Хрватској проузроковао је неописиве патње хрватских грађана, како Срба, тако и Хрвата.“

Др Коста Новаковић

Према хрватским ставовима и уверењима, главни узрок рата (1991-1995) била је великосрпска агресија у циљу стварања Велике Србије. Заговорници тих схватања наводе програм Илије Гарашанина (XIX век), Меморандум САНУ (1987) и став Слободана Милошевића, о томе да сви Срби треба да живе у једној држави. Чак и поједини историчари из Србије, заједно са њиховим колегама из Хрватске, истичу да су Срби из Хрватске отпочели са демонстрацијама и развоја који је могао представљати опасност за опстанак и статус Срба у Хрватској.

Своје ставове у Хрватској штите и саборским одлукама, међу којима су и Декларација о домовинском рату (13. октобра 2000) и Декларација о Олуји (30. јуна 2006).

Готово да нема другачијих мишљења, осим неких закаснелих ставова Стипе Месића или изјава и генерала Мартина Шпегелја и Јанка Бобетка и министра Јосипа Бољковца, кад пишу о својим заслугама за самосталну Хрватску.

Српски ставови, посебно ставови Срба из Хрватске, углавном полазе од доношења новог Устава Хрватске (1990), по коме су Срби из нације преведени у статус националне мањине, чиме је доведен у

питање опстанак српске нације у Хрватској. Важан је разлог и сецесија Хрватске из заједничке фереративне државе.

Појединци износе став да је хрватска држава (СРХ) из 1991. године пресликана хрватска држава (НДХ) из 1941. године.

Нетрпељивост према Србима

Има и појединаца, који ставове заснивају на интересима које сада имају у Хрватској, по питању личне имовине, породичних веза, па чак и потребама да летују на мору.

Чињеница је да је политика хрватских власти према Србима, током више деценија непромењена. Србе су подржавали само тада кад су били потребни за хрватске интересе, а то су: (1) Независна држава Хрватска, (2) Етнички чиста држава Хрватска (значи без Срба) и (3) Хрватска у границама Бановине Хрватске или НДХ.

Нетрпељивост према Србима у Хрватској се повећава од 1989. године са формирањем националистичке партије - ХДЗ, током и након избора у Хрватској у пролеће 1990. године и доношењем новог Устава РХ 22. децембра 1990. године.

За потврду ових ставова постоје бројне изјаве хрватских руководилаца из тог периода, посебно изјаве др Фрање Туђмана у Канади, САД, Немачкој, у политичким

наступима на Тргу Републике у Загребу, у штампи и на телевизији. Заступници у сабору РХ непријатељски се односе према Србима

У овом тексту су појашњени ставови о грађанском рату у Хрватској (1991-1995): (1) Оружани сукоб (рат) је постојао у јединственој међународно признатој држави СФРЈ, а ни Хрватска ни Србија нису биле чланице међународне заједнице; (2) Хрватска је извршила противправну и оружану сецесију из СФРЈ. Оружане снаге СФРЈ (ЈНА и ТО) су имале двојну функцију - заштита територијалног интегритета и уставног поретка. Обе су одређене у Уставу СФРЈ (члан 240.), Закону о општенародној одбрани СФРЈ (члан 92.) и Закону о ОС СФРЈ (96, 113 и 115.), уз напомену да се ЈНА укључила у оружани сукоб тек након наредбе хрватског министра одбране о нападима на припаднике, команде и касарне ЈНА (12. септембра 1991), а до тада је било више напада хрватске паравојске и полиције на српско становништво и припаднике ЈНА; (3) Оружани сукоби у Хрватској се настављају и после повлачења јединица ЈНА, али ни тада се не мења карактер ратних сукоба, пошто у РХ нема страних трупа (војске) из других држава, па ни из Србије. (4) Посредовањем међународних фактора (14 споразума), дошло

Почетак рата: јединица ЈНА пред коранским мостом

је до фактичког разграничења између Републике Хрватске и Републике Српске Крајине. Најпре делимично у сектору УНПА Север (јун 1993, након преговора војних делегација у Женеви) и до потпуног разграничења након *Споразума о прекиду ватре* потписаног у Амбасади Руске федерације у Загребу 30. марта 1994. године. Тиме је исправљена и основна грешка у распореду Мировних снага УН - УНПРОФОР, које су почетно биле распоређене по систему „мрље од мастила“ на територији РСК, уместо на демилитаризованој зони (линији раздвајања страна у сукобу); (5) У периоду сецесије Хрватске на највишим државним функцијама у СФР Југославији, били и представници Републике Хрватске. Стјепан Стипе Месић био је председник Председништва СФРЈ (30. јун 1991. до 6. децембра 1991), Анте Марковић био је председник Савезног извршног већа (Владе) СФРЈ (од 16. марта 1989. до 20. децембра 1991), а Будимир Лончар био је савезни секретар иностраних послова (министар) СФРЈ (31. децембра 1987. до 12. децембра 1991).

У УН коришћен термин грађански рат

За разлику од српских теоретичара, који заступају тезу о грађанском рату, у Хрватској се негира такав став, осим ретких појединаца, као што је академик Бранко Хорват.

Занимљиво је да је др Бутрос Бутрос Гали, генерални секретар Организације уједињених нација, у обраћању Генералној скупштини ОУН 12. новембра 1996. године, користио термин *грађански рат у Хрватској*. Изјавио је: „Грађански рат у Хрватској проузроковао је неописиве патње хрватских грађана, како Срба, тако и Хрвата.“

Срби из Хрватске/Срби из Српске Крајине су се, на почетку политичке кризе и грађанског рата у Хрватској, штитили постављањем барикада на путевима. Барикаде су постављене 17. августа 1990. године и овај дан се често спомиње као почетак тзв. *Балван револуције* Срба у Хрватској и сматра почетком побуне и борбе српског народа. Барикаде су постављене ради спречавања специјалаца МУП Хрватске у покушају онемогућавања спровођења референдума о аутономији Срба у Хрватској и

одузимања наоружања из Станица милиције на српским просторима. Референдум о аутономији Срба у Хрватској, и поред противљења хрватске власти, је спроведен по тада важећим хрватским законским прописима, а Српско национално вијеће је 30. августа 1991. године усвојило извештај Комисије за спровођење референдума о аутономији Срба у Хрватској на коме је готово једногласно дата подршка аутономији српског народа у Хрватској (за аутономију Срба у Хрватској је гласало 567.127 лица, против је гласало 114, а 46 листића је било неважећих).

На барикадама су се налазили и дежурали људи различитог узраста, искључиво цивили и само су појединци били наоружани ловачким оружјем у личном власништву. Организација барикада била је више спонтана и стихијна. Не искључује се могућност да је било злоупотреба барикада.

У оваквим околностима и даљој ескалацији сукобљавања, карактеристично је више фаза одбрамбеног ангажовања Срба из Хрватске/Срба из Српске Крајине.

Формирање јединица и штабова ТО РСК

Ангажовање Срба из Хрватске и Српске Крајине у јединицама ОС СФРЈ (ЈНА и ТО) на просторима Републике Хрватске и Републике Српске Крајине, било је под јединственом командом ССНО, Генералштаба односно Председништва СФРЈ.

Стварање јединица и штабова САО Крајине, као посебних оружаних формација под командом руководства САО Крајине и изван јединственог система ОС СФРЈ и Формирање јединица и штабова ТО РСК, као више фазе крајишке војне организације

У току 1991/1992. године ОС СФРЈ (јединица ЈНА и ТО) било је око 65.914 припадника српског становништва из Хрватске и Крајине и представљали су око 60% састава свих корпуса, односно јединица ЈНА. Према званичним показатељима било је 65.914 припадника Територијалне одбране са простора Српске Крајине (Анализа Генералштаба ОС СФРЈ).

Највећи део војних обвезника из Крајине остаје у јединицама ЈНА све до њеног повлачења са територије Републике

Хрватске и Републике Српске Крајине 19. маја 1992. године.

Штаб Територијалне одбране САО Крајине образован је 1. октобра 1991. године. Одлуком председника САОК за команданта је постављен Илија Ђујић, генерал у пензији. Решење о постављењу генерала Ђујића за команданта Штаба ТО САО Крајине потписао је председник САО Крајине др Милан Бабић (решење бр. 1/1-91 од 30. септембра 1991. године).

Штаб Територијалне одбране Републике Српске Крајине је формиран 27. фебруара 1992. године, наредбом савезног секретара за народну одбрану СФРЈ. Наредбе бр. 892-1 од 27. фебруара 1992. године потписао је заступник савезног секретара за народну одбрану СФРЈ генерал-пуковник Благоје Аџић. Овом наредбом формирани су и Зонски штаб ТО за Банију, бригаде ТО и општински штабови ТО на Банији. Посебном наредбом, бр. 1349-2 од 26. марта 1992. године формиране су још неке јединице и штабови ТО, артиљеријске и позадинске јединице у ТО РСК.

Како се приближавало време доласка војних и полицијских снага Уједињених нација, Србима и руководству Републике Српске Крајине било је јасно да се ситуација на просторима Југославије драстично мења. Кључна промена била је у чињеници да је Хрватска, у међувремену постала међународно призната држава и чланица Уједињених нација. Поред тога, наслућивала се и судбина остатка СФРЈ и ЈНА. Због тих новонасталих околности, по оцени власти Републике Српске Крајине, требало је Венсов план, пре примене, допунити одређеним новим гаранцијама иза којих би требало да стоје Србија и Црна Гора. Требало је да се пре доласка мировних снага прецизирају нејасноће у тумачењу Венсовог плана.

Структура ТО: Штаб ТО САО Крајине, три, а касније шест зонских штабова ТО, бригаде, одреди, са укупно 24.410 људи (према постојећој формацији, али то није било и стварно стање). Ово је било формално стање без могућности практичне реализације.

Венсов план и одбрамбено организовање

Због немогућности, неспремности и неспособности да разреши насталу кризу у земљи, Председништво СФРЈ је покренуло идеју о ангажовању мировних снага Уједињених нација у Југославији (Информација Скупштини СФРЈ од 14. новембра 1991).

Изасланик генералног секретара УН Сајрус Венс, амерички дипломата, у периоду новембар-децембар 1991. године, припремио је план за довођење мировних снага, који ће бити прихваћен као „Венсов план“, односно Мировна операција УНПРОФОР, а озваничена је Резолуцијом Савета безбедности УН бр. 743 од 21. фебруара 1992.

Циљ је да се успостави мир као предуслов проналажења свеобухватног политичког решења настале кризе, који треба да се постигне преговорима и ангажовањем снага, без ограничења мандата.

Планом је предвиђено (1) да се све јединице и припадници ЈНА, ЗНГ и ТО повуку из заштићених подручја УН; (2) јединице ТО базиране у заштићеним под-

ручјима УН се распуштају и демобилишу (људство престаје да носи оружје и униформу) и (3) оружје јединица ТО предаје се на чување снагама Уједињених нација.

Успостављена су четири заштићена подручја, односно оперативна сектора - „Исток“, Север“, „Запад“ и Сектор „Југ“. Главна команда УНПРОФОР-а се налазила у Загребу, а команде сектора у Ердуту, Топуском, Дарувару и Книну. Састав снага дванаест батаљона; цивилна полиција; цивилна структура УНПРОФОР-а и војни посматрачи, укупно 14.589 лица.

Председништво СФРЈ и војни врх су вршили притисак на руководство РСК, које је имало највише примедби на начин распоређивања и ангажовања мировних снага ОУН. Мировне снаге су распоређене по принципу „мрље од мастила“, по целој територији РСК уместо на линији разграничења сукобљених страна (демаркациону линију), што је била дотадашња пракса и што су формирале тзв. „Ружичасте (Пинк)“ зоне, у којима је живело већинско српско становништво, а нису обухваћене планом и тиме су постале извор сталних сукоба.

Проблем који многи нису разумели.

Међутим, након дужих расправа у Председништву СФРЈ и разних убјеђивања, Скупштина Републике Српске Крајине је 9. фебруара 1992. године у Глини прихватила Венсов план. Сагласност је уместо председника РСК др Милана Бабића, потписао председник Скупштине РСК Миле Паспаљ, чиме је учинио непоправиву и тиме погубну грешку по опстанак РСК.

СФРЈ и ЈНА су представљени као гарант спровођења Венсовог плана, па је израђен и План распореда јединица ЈНА на рубна подручја РХ и РСК на простору БиХ да би могле правовремено интервенисати у случају хрватског напада, а Председништво СФРЈ, као Врховна команда оружаних снага СФРЈ, на седници одржаној 3. фебруара 1992. године, дало је пуну гаранцију „да ће, у случају да то из било којих разлога не учине мировне снаге УН, пружити сву заштиту српском народу у крајинама уколико буде нападнут од стране хрватских оружаних снага или угрожен на други начин“. Команда 9. корпуса ЈНА из Крине требала је бити премештена у Дрвар, а јединице у Кулен Вакуф, Мркоњић Град, Босански Петровац, Кључ, Босанско Грахово, Преодац, Црни Луг, Гламоч, Роре, Личка Калдрма. План је сачинила Команда 2. војне области ЈНА из Сарајева.

Уследило је ангажовање председника Председништва СФРЈ Борислава Јовића, који је тражио разјашњење у седиштима Уједињених нација у Њујорку и Женеви (април 1992). У разговорима са помоћницима генералног секретара УН Мараком Гулдингом и Хенријем Вејнансом и аутором плана Сајрусом Венсом, добио је обећања да ће се проблеми решити на терену, али је познато да војска поступа по плановима, а не на основу усмених обећања.

Наше државно и војно руководство није извукло поуке из дугогодишњег ангажовања ЈНА у мировним мисијама УН и из запажене студије професора Пр.ф. Велибора Гавранова *Принципи и примена система колективне безбедности*.

Хрватске припреме за ратне операције

Упркос јасним опасностима због хрватских напада, војне и цивилне власти у Српској Крајини, уз велике напоре, пребродиле су ове проблеме и процес демилитаризације је настављен, а УНПРОФОР је званично до 22. јула 1992. преузео одговорност у свим секторима УНПА зона (Исток и Запад, 19. маја 1992, Север 22. јуна 1992. и Сектор Југ 21. јула 1992. године), те је генерални секретар УН обавестио Савет безбедности да су прве две фазе демилитаризације завршене. ЈНА је завршила с повлачењем из Хрватске са једним јединим изузетком - регион Дубровника; ТО се демобилисала и ставила своје наоружање у магацине по сисему „Двоструке браве“.

Чим су снаге УН преузеле зоне УНПА, Хрватска је отпочела припреме за велике ратне операције на овим просторима. То су били Миљевачки плато (21. јуна 1992); Равни Котари Масленица аеродром Земуник и Брана ХЕ Перуча (22. јануара 1993); три подвелебитска српска села у близини Госпића - Дивосело, Почитељ и Читлук (Медачки џеп) 9. септембра 1993. Уништили су све живо. Хрватска агресија на Западну Славонију отпочела је 1. маја 1995, иако се оружје и оруђе 18. западно-славонског корпуса СВК читаво време налазило под контролом и кључем УНПРОФОР-а. Мировне снаге УН нису реаговале ни код хрватске опште агресије на Републику Српску Крајину која је извршена 4. августа 1995. године. Само су констатоване чињенице и злочине хрватских снага извршене над цивилним српским становништвом које је послушало Фрању Туђмана и остало на простору РСК у време и непосредно након хрватске агресије.

У суштини, Венсов план је представљао модус за разоружавање „побуњених“ Срба у Хрватској и њихову интеграцију у нову хрватску државу. Кључни предуслов је био да ЈНА напусти простор Хрватске и да се искључи било какав утицај СФРЈ, односно Србије и Црне Горе.

На сцени хипокризија

О неуспеху мировне мисије УНПРОФОР-а (касније УНКРО), указивало је више изјава и коментара. Између осталих, своје мишљење и запажања изнела је и Сузан Мануел, портпарол УНПРОФОР-а, кад каже: „Срби у Хрватској су ужасна трагедија великих размера... Не само траге-

дија за Србе, него и за Уједињене нације. Наш посао је био да одржимо мир, а нисмо у томе успели“ и додаје „у време ембарга за наоружање, Хрватска се, заправо, иза наших леђа наоружавала... На сцену ступа реалполитика, која се састојала у томе што су САД, у сваком погледу, помагале и подржавале Хрватску да и војно реши проблем целовитости своје територије на тим просторима ... УН су искоришћене на компромитујући начин“.

Зар није хипокризија да Мировне снаге, уместо заштите, учествују у договору о предаји и организовању њиховог (нашег) протеривања са простора РСК (заштићеног подручја УН). Предаја 21. корпуса СВК уследила је 8. августа 1995. године у Топуском, након хрватских ултимативних претњи да ће артиљерија дејствовати по окупљеним припадницима 21. К СВК, са којим је било и становништво Кордуна. Након хрватског општег напада на РСК 4. августа 1995. године усвојене су две резолуције Савета безбедности Уједињених нација, по питању мандата мировних снага УН. Наведена операција Мировних снага УН је укинута 15. јануара 1996. године. Потписано је више споразума ЈНА је са хрватским властима: Загребачки (22.11.1991, Житнишки (21. новембра 1991), Задарски (9.10.1991), Ријечки (8.11.1991) и Дубровачки споразум (24.6.1992), на француском броду Avengeur.

Као што је Венсов план био промашена и неуспела Мировна мисија УН, тако је и План 3-4, био веома неповољан за РСК. План 3-4 није подразумевао укључивање Западне Славоније; Источне Славоније, Барање и Западног Срема (прелазни период од две године, као што је било на крају). Обухвата само два одвојена Котара (Кнински и Глински) без повезаности преко општине Слунь. Урађен је на начин да не буде прихватљив за Србе. Међутим, нема оправдања што се о њему није разговарало, то је наша неприхватљива и непоправива грешка.

План 3-4 је прихватио др Милан Бабић, председник Владе РСК, на састанку са америчким амбасадором у Хрватској Питером Галбројтом у Београду (3. 8.1995) – Галбрајт је изјавио како више нема разлога за рат. Делегација РСК у Женеви, такође је претходног дана прихватила све предлоге међународних посредника УН Торнвалда Столтенберга, који је рекао Мили Новаковићу: *Генерале непријатно ми је, ово је подвала*.

Били су изузетни борци, кадри да одбране вековна огњишта

У агресији на РСК протерано је више од 250.000 Срба

Као што је познато, хрватски председник Фрањо Туђман је претходно изјавио, како пише у Брионским транскриптима – *Идемо у Женеви не ради договора, него да прикријемо оно што слиједи (агресија - КН).*

Пресељење ЈНА из Хрватске и Српске Крајине

Евакуација (предислокација) ЈНА из Хрватске, у новембру и децембру 1991. године, извршена је у време када је та република била у саставу СФРЈ, а премештање 19. маја 1992. године, односно по доласку УНПРОФОР-а.

Одлуку о евакуацији ЈНА из Хрватске донело је Председништво СФРЈ у Хагу 18. октобра 1991. године, потврђена је *Женевским споразумом* од 23. новембра 1991, а реализована је на основу *Загребачког* и других споразумима.

Овим споразумима, практично је легализована хрватска сецесија.

Пресељење ЈНА са простора Републике Српске Крајине – гарнизони Бенковац, Книн, Петриња, Вуковар и Бели Манастир прецизирана је Венсовим планом. Премештање старешина 9. книнског корпуса ЈНА из гарнизона Книн и Бенковац, из Српске Крајине, је извршено 2. јула 1992. године. Успешан *пробој из блокаде* извеле су јединице ЈНА из гарнизона Сињ, Карловац, Осијек, Плоче и део јединица из Задра.

Пресељењем ЈНА из Хрватске и Српске Крајине, уз јасно недефинисан Венсов план, али са потпуном демилитаризацијом, што значи демобилизацијом људства и предајом оружја у магацине под контролом Мироних снага УН (УНПРОФОР) српско становништво у РСК, а тиме борци и старешине су изневерени од међународне заједнице и дотадашње заједничке државе СФРЈ и њеног руководства и остали су без икакве заштите.

Српска Крајина доведена је на саму нулу својих одбрамбених могућности. Да није био затворен *Посавски коридор* према СР Југославији, могуће да тешко наоружање не би ни остало у магацинама под контролом УНПРОФОР-а, па ни на просторима СК.

Формирање Посебних јединица милиције (ПЈМ) РСК

Покушаји да се нешто више учини на исправци грешака, само су дјелимично успели. Један од тих покушаја је и формирање Посебних јединица милиције РСК, као регионалне компоненте редовне милиције. Међутим, то није било довољно.

У одредбама Венсовог плана предвиђено је да се унутар заштићених области Уједињених нација (УНПА зона) могу налази-

ти локалне и регионалне полицијске структуре, што је послужило као основ за формирање ПЈМ.

Управа Посебних јединица милиције РСК и осам бригада Посебних јединица милиције формиране су по Наредби ССНО, 28. априла 1992. године. Командант Посебних јединица милиције РСК, био је уједно начелник Управе за ПЈМ у МУП РСК. Формирање Управе и осам бригада Посебних јединица милиције извршено је по наредби заступника савезног секретара за народну одбрану СФРЈ генерал-пуковника Благоја Аџића, бр. 1943-1 од 28. априла 1992. године. Овом наредбом још су формиране бригаде ТО и општински штабови ТО у Источној Славонији, Барањи и Западном Срему, обавјештајни центри, мешовита авијацијска ескадрила, група за обезбеђење летења и група за обезбеђење аеродрома Удбина.

Бројно стање у ПЈМ је било око 24.000 људи, односно осам бригада, са по три хиљаде људи. Бригаде су носиле назив по мјесту формирања, али су имале и бројчане двоцифрене ознаке: Книн; Бенковац; Кореница; Војнић; Петриња; Окучани; Вуковар и Бели Манастир. Сви су, у то време, били у саставу МУП-а РСК и имали полицијска звања. Бригаде су искључиво биле намењене за заштиту линије разграничења страна у сукобу и међудржавне границе са Мађарском, Босном и Херцеговином и СРЈ.

Формирање Српске војске Крајине

Територијална одбрана је без људства и са тешким оружјем у магацинама под контролом Мироних снага УН и ПЈМ са људством, али са личним наоружањем. Мироне снаге УН не дозвољавају војно организовање РСК. Хрватска се стално наоружава и поред забране бројчано јача своје капацитете. Оружани напади су учестили. *Питање је шта и како поступати.* Закључак је да треба приступити организацији Војске РСК.

Формирање Српске војске Крајине отпочело је доношењем Одлуке о формирању Српске војске Крајине, која је потписана 16. октобра 1992. године. Потписници - командант Главног штаба ТО РСК; мини-стар одбране у Влади РСК и министар унутрашњих послова у Влади РСК. Реализација је спора, уз пуно препрека спољних и унутрашњих. Ипак, нови командант, сада Српске војске Крајине, генерал Миле Новаковић, је 27. новембра 1992. године потписао Наредбе о организацијско-формацијским променама Српске војске

Крајине, којим се постојећа организација Територијалне одбране са бригадама Територијалне одбране и бригадама посебних јединица милиције, мења у нову војну организацију Српске војске Крајине (СВК).

Међутим, стварно формирање Српске војске Крајине је отпочело и завршено тек након хрватске агресије на простор Северне Далмације у *јануару 1993. године* (Масленица, аеродром Земуник, Равни Котари и хидроелектрана Перуча), преузимањем тешког наоружања из магацина под контролом Мироних снага УН.

Последице хрватско-српског сукоба

Људске жртве представљају највеће последице грађанског рата у Хрватској (1991-1995). Постоје бројни и различити подаци.

Уништена је целокупна покретна и непокретна имовина Срба из Крајине, уз наглашено намерно паљење и рушење кућа, села, градића.

Процес уништавања и девастације простора и даље траје, Срба је све мање у Хрватској, а процес обнове је готово заустављен. Врши се застрашивање, оптуживање и хапшење мушкараца бивших припадника ЈНА и Српске војске Крајине и милиције, за које је најважнији аргумент да су били „тамо“ или да су рођени „тамо“.

Велики број лица налази се на хрватским потерницама *Интерпола*.

Уништене су многе блиске везе и разорени родбински и пријатељски односи, како Срба, тако и Хрвата. Природна средина и простори на којима су вековима живели Срби променили су свој изглед. Настанили су се животиње које нису обитавале на тим просторима. То је простор чија је ревитализација под великим знаком питања.

Ниједном припаднику СВК, нити МУП РСК није суђено, нити је оптужен пред МКТЈ у Хагу.

С друге стране, војноредарствена акција „Олуја“ квалификована као „удружени злочиначки подухват“, којем циљ није било само „ослобађање Републике Хрватске“, већ и провођење пројекта етничког чишћења (депортације и присилног расељавања српског становништва Крајине). Оптужница у предметима Готовина, Маркач и Чермак, у којој су наведени и Фрањо Туђман, Гојко Шушак и други из хрватског Врховништва. У другостепеној, правноснажној пресуди припадницима ХВО Хрватске Заједнице Херцег Босна, Хрватска је оптужена за агресију на БиХ.

Генерација стасалих људи из деведесетих година двадесетог века ије успела обезбедити заједнички суживот Хрвата и Срба у Хрватској/Српској Крајини. На садашњим и будућим генерацијама у ставању је да нађу или бар покушају наћи прихватљиво решење, јер су Хрвати и Срби предодређени да живе заједно или једни поред других, делећи исте просторе. Велике светске интеграције не могу заобићи ни Србе ни Хрвате. Хтели или не, живимо у непосредној близини. Добро би било да, што пре будемо добре и стрпљиве комшије, односно суседи.

Комеморативна свечаност у Параћину

ПОШТА ПАЛИМ ЈУНАЦИМА

Делегација коју су сачињавали представници Клуба генерала и адмирала Србије, Удружења палих бораца Србије и Савеза организација резервних војних старешина Србије положила је венац и одала пошту борцима Параћина који су положили живот на олтар отаџбине у ратовима деведесетих година.

Одавање поште јунацима отаџбине

Поворка улицама Параћина

Скupu се обратила Миљана Кнежевић

Малени парк у близини параћинског средњошколског центра 27. августа био је испуњен грађанима тога града и гостима из Београда. Са лица присутних могли су да се прочитају помешана осећања туге и поноса. Тај град се с пиететом односи према онима који су погинули бранећи своју земљу.

Окупљене ма комеморативној свечаности поздравио је Саша Ружић, представник општине Параћин који је задужен за рад удружења грађана. Он је нагласио да се с посебном пажњом негују традиције који произилазе из борбе за слободу. Значајна имена исписана су на Споменик палим борцима у ратовима од 1990 до 1999. године. Изразио је наду ће будућа поколења наставити традицију и љубоморно чувати успомене на ратнике.

Приступило се полагању венаца и одавању поште онима који су пали непобеђени.

У име делегације из Београда присутнима се обратио председник Клуба генерала и адмирала Србије др Лука Кастратовић. Захвалио је Параћинцима што предано гаје традиције свога народа. Нагласио је да народ који се бори за слободу не може да буде покорен. Казао је да су агресори покушали да нас униште, али да захваљујући чврстости српског народа нису успели. Кратко је препричао обраћање француског генерала Пјер Мари Галоа, који је је описао како

На врелу леке Грзе код породице Кнежевић

је донета одлука о разбијању Југославије и ко је све у томе учествовао.

У Параћину су сједињена два удружења: СУБНОР и оно које окупља породице палих бораца. Што као редовни чланови, што као симпатизери, њима се прикључило више од 500 грађана. Веома су активни и предани у неговању слободарских традиција. Предводи их Миљана Кнежевић, којој је супруг Јован погинуо у борбама за Вуковар у 34. години Живота. Уз њу су Нада Живковић,

мајка Дејана који је живот изгубио у 19. години и Даница Ђукић, чији је син Слободан такође погинуо у Вуковару.

Споменик палим борцима у ратовима 1990-1999. у Параћину, подигнут је на иницијативу Удружења ратних војних инвалида Параћин. Иницијатива је покренута године, а споменик је постављен и свечано откривен 24. марта 2016. године, на дан почетка бомбардовања Србије. Скуптурална композиција аутора Марка Шћепановића, по

његовим речима, представља Србију са свим недаћама које су је снашле крајем 20. и почетком 21. века и да је на јединствен начин приказао предност и проклетство са једне, али и интересе моћника са друге стране. споменик је димензија 90x80x48cm у благом нагибу од тридесетак степени постављен на бетонски постамент обложен гранитним плочама.

Представници Удружења ратних војних инвалида су парафинским херојима посветили и књигу „Јунаци у истом строју“.

Чланови делегације из Београда коју су уз др Луку Кастратовића сачињавали и генерал-мајор у пензији Милош Ђошан, потпредседник Клуба генерала и адмирала Србије, затим Добрила Копривица, председник Удружења породица палих бораца, пуковник у пензији Драган Жирковић, генерални секретар СОРВСС Србије и Симо Бајић, технички секретар Клуба генерала и адмирала Србије, потом су посетили манастир Пресвете богородице и манастир Света Петка.

На врелу Грзе, у готово нестварном амбијенту раскошне природе, представници београдских удружења били су гости породице Кнежевић. Том приликом председник Клуба генерала и адмирала Србије генерал у пензији Лука Кастратовић уручио је домаћинима комплет књига у издању Клуба.

3. П.

Дуг према херојима великог рата

ВОЈНИЧКА СПОМЕН-КАПЕЛА НА ЧЕМЕРНУ

Градска управа Краљева је 2024. године формирала Одбор за координацију активности на изградњи војничке спомен-капеле на планини Чемерно који броји 11 чланова. За председника је изабран пуковник у пензији Радоје Томашевић који је и председник Градске организације УВПС Краљево. За члана Одбора је изабран и Раде Вукосављевић, што је за УВПС посебна част.

Највећи број грађана Србије добро је упућен у догађаје из Великог рата који су се одиграли 1914. године. Са поносом говоримо о успеху војске Краљевине Србије у Церској и Колубарској бици, када је наша војска изморена у два балканска рата ипак успела да порази моћну Аустроугарску војску. На те догађаје свакако треба бити поносан и да са пиететом о томе можемо говорити и такве осећаје преносити на млађе генерације.

Следеће године (1915) снаге Аустроугарске монархије су поново нападе Србију и натерале наше снаге на повлачење. Главнина снага и Влада са краљем Петром првим Карађорђевићем на челу планирала је повлачење Вардарском долином са циљем спајања са савезницима. Мучна искустава са злочинима које су чиниле непријатељске снаге према цивилима у претходном периоду, натерала је и део становништва да се прикључи војсци.

Значај Битке на Мојковцу

Уласком Бугарске у рат пресечена је одступница и план је промењен. Повлачење се одвијало долином реке Ибар и касније преко Албаније. Аустроугари су ангажовали своје елитне јединице да пресеку и тај правац, избијањем у долину Ибра. Непријатељ је са италијанског фронта повукао своју 10. бригаду, како би је ангажовао на овом делу фронта и и обезбедио планирани успех. Тиме би довели српске снаге у окружење и потпуно уништење војске и државе Србије. У историјским књигама се помиње Битка на Мојковцу (6. јануара 1916. године), одлучујуће да снаге Краљевине Србије и Краљевине Црне Горе успеју да задрже непријатеља и тако омогуће повлачење главнине снага преко Албаније. Битке на Мојковцу не би ни било да су наше снаге поражене у претходним биткама на територији југозападне Србије, о чему се мало зна. Непријатељ би избио у долину Ибра и наше снаге би се нашле у окружењу и потпуно безизлазној ситуацији. Битке су се водиле на

планинским масивима Гоча, Столова, Јелице, Чемерна и Троглава, где је погинуло више од 2.000 наших војника и 625 непријатељских. Најжешће борба су се одиграла на планини Чемерно на планинском врху Смрдључ. Тамо је 4. пешадијски пук другог позива, Ужички пук, изгубио 109 војника и старешина док су укупни губитци пука били 720. Тог 11. и 12. новембра 1915. године. Снег на положајима је био висине преко једног метра. Читав простор је био покривен пострадалим српским и аустроугарском војницима. Захваљујући великом херојству ангажованих снага онемогућено је уништење главних снага и Врховне команде, а касније се десило и васкрсење српске државе, након албанске голготе и пробоја Солунског фронта.

Колико су савезници ценили успехе 4. пешадијског пука говори и то да је ратна застава те јединице ношена на прослави победе у Паризу 1919. године. Након тога је остала да се чува у Војном музеју у Паризу.

Како је врх добио име

Када се снег отопио, Аустроугарска војска је покупила тела својих војника и достојно их сахранила. Тела наших војника су остала да се распадају. Околином се ширио несносан мирис, па је и врх по томе добио име Смрдључ. Ни након завршетка рата није било воље код власти или појединаца да се посмртни остаци покупе и сахране. Као што је и увек било, богати и утицајни су се посветили повећању свог богатства и утицаја, док је сиротињи остало само да се кроз приче и сузе сећа својих најмилијих који су животне уградили у слободу и нову државу, а да нису знали ни где им се кости налазе. Тај однос се није мењао читавих сто година. Аустрија је 1935. године платила локалним сељацима да есхумирају и превезу воловским запрегама посмртне остатке њихових војника и достојно их сахранила на гробљима њихових породица. Кости наших хероја су остале по рововима и пољима, што потврђују и приче локалног становништва које је,

чувајући овце, гледало ровове и кости бораца и налазило велике количине неиспаљене муниције. На Смрдључу је после Великог рата постављен само крст код кога се сваког 1. августа вршио парастос. Тај датум је иначе у црквеном календару посвећен Светом Стефану Лазаревићу - Деспоту српском.

Тек после више од једног века, захваљујући пре свега залагању појединаца и добром односу Градске управе града Краљево ситуација се мења. Битка на Чемерну се означава као једна од важнијих у Великом рату. Велики допринос да се покрену активности везане за боље сагледавање историјских чињеница везаних за Краљево и околину дао је члан Градске организације УВП, пензионисани артиљеријски мајор Раде Вукосављевић. Он је написао четири књиге о Краљеву у Великом рату, две о Другом светском рату и једну о рату деведесетих, а у припреми је књига посвећена Ужичком одреду и бици на Врановцу, где је већ постављена спомен-капела. Око себе је окупио више ентузијаста који своје слободно време посвећују попису и обнови споменика крајпуташа, изградњи спомен-чесми и војничких спомен-капела. Много послова је обављено и у сарадњи са локалним становништвом, које на овај начин жели да се захвали својим прецима што су своје животе дали за одбрану отаџбине. Вукосављевић је до сада прикупио 1.080 имена погинулих бораца на овим просторима, а дао је обећање да ће у наредна три месеца забележити сва непописана имена. Поред свега Раде је платио Војном музеју у Паризу да му доставе слике заставе 4. пешадијског пука на основу којих је израђена реплика заставе и она је постављена овог 1. августа на врху Смрдључ.

У првом плану војни пензионери

Градска управа је 2024. године формирала Одбор за координацију активности на изградњи војничке спомен-капеле на планини Чемерно који броји 11 чланова. За председника је изабран пуковник у пензији Радоје Томашевић који је и председник Градске организације УВПС Краљево. За члана Одбора је изабран и Раде Вукосављевић, што је за УВПС посебна част.

Град Краљево је пре пет година, преко надлежних у републичкој власти, обезбедио да се изврши пренос власништва земљишта на град Краљево и да се преименује у грађевинско земљиште, како би се отклониле сва препреке за почетак изградње. Жалбе које су касније поднете су одложиле почетак радова, иако је град обезбедио и потребна финансијска средства од 10 милиона динара. Сада су отклоњене све сметње, па је на конкурс изабран и извођач радова.

Пројекат капеле је већ раније урађен и усвојен, а грађевинска дозвола је добијена крајем децембра 2022. године. Велики део ових послова је обавио поменути одбор у садашњем а и у

Комеморативна свечаност на Чемерну

Битка на Чемерну неће бити заборављена

претходном сазиву. Рок за завршетак радова је два и по месеца и то се мора испоштовати.

И ове године је 1. августа традиционално обављен парастос код крста на врху Смрдључ. Парастосу је присуствовало више од 200 особа. Чинодејствовала су свештена лица Епархије Жичке Александар Бојовић и Љубинко Корићанац. То је био и званичан почетак изградње војничке капеле на Чемерну. Одбор је позвао госте из околних места, тако да су скупу били не само Краљевчани него и Ужичани, Чачани, Ивањичани, Пожежани и Лучани, а и појединци из других места јер су се њихови преци овде борили, а велики број је дао и своје животе.

На молбу Одбора, Команда 2.бригаде КОВ је обезбедила постављање шатора, столова и столица, велики мех са пијаћом водом и мали агрегат за озвучење. Тиме су створени услови за нормално обраћање свим присутнима.

Скуп је отворио председник Одбора Радоје Томашевић и званично прогласио почетак радова.

Час из историје

Раде Вукосављевић, по већ устаљеном принципу, припремио је и одржао својеврстан час из историје, за шта су постављена два велика паноа. У току предавања коришћено је и додатне фотографије везане за објекте и активности који су до сада реализовани на терену око Краљева.

Током парастоса прочитана су имена свих 1.080 бораца која су до сада

прикупљена. То је урађено тако што је већи број присутних истовремено наглас читао имена са добијених листова на којима је исписано 15 до 20 имена. Сва та, а и остала имена која ће се тек прикупити, биће урезана у спомен-капели након њене изградње.

Протојереј ставрофор Љубинко Корићанац је искористио простор испод шатора за подсећање на неке сегменте наше историје са посебним освртом на Деспота Стефана Лазаревића, чијим именом је обележен овај дан у Црквеном календару.

Код присутних се видело задовољство што су били учесници овог скупа, уз обећање да ће сваке наредне године планирати долазак.

Поред изградње капеле са пратећим објектима требало би уредити прилазне путеве који су у доста лошем стању и ту се може доћи само теренским возилима или пешке. На тај начин би се створили услови да људи лакше планирају долазак. То би омогућило и организоване посете школске омладине, јер без преноса сећања и поштовања према погинулим јунацима на младе генерације све урађено неће имати значај. Град Краљево је обезбедио и осам милиона динара, чиме је већ урађен пут дужине 1.700 метара до самог врха Смрдључ, тако да се тамо може доћи теренским возилима. Уређење и реконструкција прилазних путева ће се обавити у наредним годинама, по динамици обезбеђења потребних новчаних средстава.

На поменутом скупу било је више од 10 чланова Градске организације УВПС.

Јован Симић

Нова књига проф. др Светозара Радишића, пуковника у пензији

ПОЧЕЋУ ДА МИСЛИМ

Аутор нас на њему својствен начин уводи у сферу глобалне психолошке форме обликовања политичких представника малих земаља у складу са ставовима тзв. „дубоке државе“ или тзв. „светске владе“

Удружење војних пензионера Србије увек је у фокусу свог деловања, поред основних статусних питања, имало афирмацију писане речи чланова УВПС, омогућавање изношења мишљења о круцијалним питањима који се тичу војнопензионерске популације, али и промовисање посебних способности истакнутих чланова, у чему се пуковник у пензији, проф. др Светозар Радишић посебно издваја. Нашем чланству његов опус је добро познат у претходном периоду, а нова књига под насловом „Почећу да мислим“ је својеврстан водич за сваког појединца који стварност свог живота и суживот треба да доживљава, осмишљава и реализује у реалном времену.

Већ на почетку књиге аутор износи своју бојазан да ће га, у односу на свој досадашњи опус, догађаји претећи јер је време толико убрзано да се догађаји сустижу и прстижу, а у таквом временском ролекостеру, појединац има огромне тешкоће да се у таквом времену снађе и изабере праве вредности.

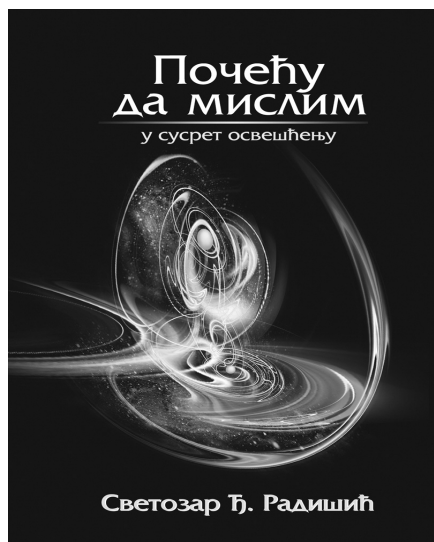
У раљама медија

Наша свакодневица се налази под великим притиском медија, који су махом на овај или онај начин под контролом странаца, чиме се подстиче дебилизација и усађује дух отуђења народа. Таква клима је предуслов напуштања основних хришћанских и цивилизацијских вредности. У таквом окружењу је данас сваки појединац, па изазов дат у наслову ове књиге, долази још више до изражаја.

Аутор у књизи целину свог разматрања саопштава у девет поглавља, почев од покушаја да сагледавањем историјског контекста уведе читаоца у бит проблема, да спозна начин осмишљавања сутрашњице себе као појединца и друштва као целине.

У наставку се осврће на то ко данас, на који начин и којим средствима управља светом у свим његовим сферама, где је човек као појединац изложен најбруталнијим облицима манипулације и где су средства информисања израсла у најефикаснији систем који формира истину на глобалном нивоу.

Након тога аутор нас на њему својствен начин уводи у сферу глобалне психолошке форме обликовања политичких представника малих земаља у

складу са ставовима тзв. „дубоке државе“ или тзв. „светске владе“. Радишић је то поглавље насловио Мелвин Џеј Кени по имену високопозиционираног припадника америчке Агенције за националну безбедност који је припремао Слободана Милошевића за председника Србије и његову даљу каријеру. Шта је даље било са политиком Милошевића сви добро знамо. „Дубока држава“ је, признали то ми или не, прихватили или не, у потпуности је обликовала нови светски поредак. Како Збигњев Бжежински 2022. године каже новинарима: „Све институције Новог светског поретка су ту. Оно што ја не знам је: када ћете то увидети“.

Свитац у царству сенки

Одвијање савремених светских процеса, посебно оних који се тичу Србије и србског народа аутор је ставио под интригантним насловом „Операције под лажном заставом“. Овим називом се под исту „капу“ стављају многи догађаји који битно одређују историју савремене цивилизације од друге половине 20. века до данас. Овај временски период, сем бројних ратних сукоба локалног и регионалног карактера, обележиле су и многе појаве које разбијају хришћанске и грађанске вредности и кроз увођење сатанизма у школски систем САД, понашање изопаченика у Ватикану, поништавање полова, генетски инжењеринг,

педофилију, ратно профитерство, државни тероризам, медијске манипулације, креирање „истине“ по мери Капитола или Даунинг стрита и др.

У наставку размишљања аутор нас доводи у позицију да у процесу наслова књиге, када појединац себи постави циљ сопствене самосвојности, почиње од нашег опредељења да сопствена стварност првенствено зависи од појединца, његове способности да учи, перципира садашњост, разуме прошлост и реално сагледава себе у будућности. Како сам аутор каже: „На духовном плану треба постати свитац у царству сенки“. Оваква одредница важи и за цивилизацију. Човек као појединац је увек између онога што је наука сазнала, доказала и применила и онога што је у души човека која никада не нестаје, већ како каже Никола Тесла, претвара се у светлост“.

Интригантан наслов следећег поглавља нас уводи у сферу морала људи и цивилизације као целине, ко креира и формира општеприхваћене норме, ко одређује њихов садржај и реализацију садржаја. Историјска дистанца од скоро једног века која је и време најбржег напретка цивилизације, али и време највеће деструкције живота, даје за право да се свако мисаоно биће ухвати у коштац са основама онога што човека издваја као посебну форму живих бића. Човек је у овом периоду створио и применио најразорнија средства (нуклеарна) за уништавање цивилизације, али је уз то и поред тога створио нешто што је исто тако разорно, а то су моралне норме које из дана у дан пласира преко бројних средстава масмедија и на све начине настоји да обликује наше мисли о целини живота и његовим нормама.

У покушају да сваки човек буде слободно мислећа личност, аутор такав покушај ставља у контекст Сизифа, као персонификације терета који изнова и изнова притиска човека и његов ум. Научна достигнућа могу емпиријски доказивати своје истине, теореме, аксиоме, апарате и др.

Продукте људског ума тешко је или готово немогуће укалупити у нама позната научна сазнања. Зато је људским умом тешко управљати, али и најефикасније владати без средстава силе и присиле, већ средствима која делују на мисао сликом и речју. Такву климу намећу они који имају економску, политичку, војну, културну и сваку другу моћ на глобалном нивоу. Поново смо у зачараном кругу моћи једних и немоћи других.

Пред вама је својеврсно штиво које упознаје, обавештава, објашњава и едукује у мери у којој то сам читалац жели и прихвата. Аутор не тражи да неко своје мисли и погледе укалупљује, већ напротив да буду нове и самосвојне.

Драган Пантић

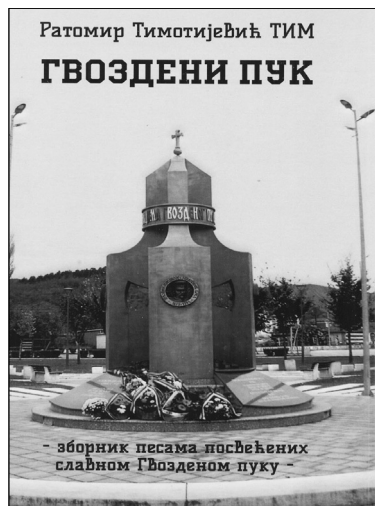
Проглашене најбоље песме књижевног конкурса посвећене Гвозденом пуку

ДЕЛА ЈУНАКА СУ ВЕЧНА

У Прокупљу је одржано Песничко вече на којем су проглашене прве три песме посвећене Гвозденом пуку, на заједничком Конкурсу града Прокупља, Удружења књижевника Србије, СУБНОР-а Србије и Библиотеке „Раде Драинац“. Том приликом суду јавности је предата и књига „Гвоздени пук“ која је зборник песама посвећених овој јединици што је прославила југ Србије и нашу земљу.

На Боемској вечери, одржаној у организацији Ратомира Тимотијевића Тима, књижевника, Топличанина који више од две деценије подржава Драинчеве књижевне сусрете у Прокупљу више песника казивало је стихове о Гвозденом пуку.

У част јунацима Другог пешадијског пука „Књаз Михајло“, Тимотијевић је, пре неколико месеци, покренуо идеју да се расписе конкурс за најлепшу песму о „гвозденим јунацима“, који су

Насловна страна зборника песама посвећених славном Гвозденом пуку

Лауреати конкурса са званичницима приликом проглашења најбољих песама

заслужили не само зборник песама, већ свакодневно сећање на славне јунаке српске историје.

Много је књига написано о Гвозденом пуку, много песама испевано. Дошао сам на идеју да окупимо песнике, родољубе, оне који осећају дивљење, понос, захвалност за све оно што су били славни јунаци Гвозденог пука. Стотину песника одазвало се на конкурс, жири је имао изузетно тежак посао, казао је Тим и додао да је више од 60 песама одабрано и нашло своје место у Зборнику о Гвозденом пуку.

Тимотијевић је и финансирао све што је било потребно да би импозантни конкурс био спроведен од идеје до завршне свечаности. Он је, обраћајући се високим гостима и песницима рекао:

Овом приликом желим да се захвалим свим организацијама које су подржале ову моју идеју: Град Прокупље, СУБНОР, Удружење књижевника

Србије, Народна библиотека „Раде Драинац“, као и сви песници који су учествовали у конкурс, казао је Ратомир Тимотијевић и нагласио да су песме настале као израз поштовања дела славних јунака и родољубља.

На историјске чињенице о „Другом пешадијском пуку „Књаз Михајло“, славном Гвозденом пуку, присутне је подсетио историчар, музејски саветник Дарко Жарић.

Из Прокупља је 7. октобра 1912. године у рат кренуло 12.000 ратника, из Топлице, Јабланице и Заплања, а 1920. године мање од хиљаду, око 700 њих се вратило. Био је то пук „Књаз Михајло“, првог, другог и трећег позива. Из трећег позива скоро нико се није вратио, можда двадесетак, из другог позива око 200 и из првог око 500 људи. Међу јунацима биле су и две хероине, Флора Сена и Милунка Савић, чије јунаштво је свима познато, рекао је Жарић и подсетио на

славне битке и јунаштво припадника Другог пешадијског пука „Књаз Михајло“ због којих је он добио име Гвоздени пук.

Организација која је подржала овај конкурс и активно учествовала у њему је и СУБНОР Србије, а потпредседник тог удружења, уједно и председник нишких бораца пуковник у пензији Анђелко Милићевић је на свечаности истакао да су Србији данас потребни јединство, слога, поштовање, праштање.

Одлуку да се супротстави забору донео је Ратомир Тимотијевић и треба му изразити велику захвалност. Написане песме заслужују велику пажњу и емоцију, подвукао је Милићевић.

Члан жирија за најбољу песму посвећену Гвозденом пуку, песник Видак Масловарић, иначе потпредседник Удружења књижевника Србије, рекао је да је веома важно да се на овакав начин потенцира један најзначајнији сегмент српске историје.

Организатор конкурса и донатор награде, доследни депозитор наше традиције, књижевник Ратомир Тимотијевић Тим, подстакао је орфејски прослов о бесмртницима Топличког гвозденог пука, који су Србији омогућили трајни међународни свевид и нас, њихове потомке, учинили изузетно поносним међу слободарским народима света, навео је Масловарић.

У име Града Прокупља присутне је поздравио представник Кабинета градоначелника, Драган Живковић.

Захваљујем се учесницима Драинчевих сусрета и песницима који су учествовали у конкурс и на тај начин допринели очувању традиције и сећања на јунаке Гвозденог пука, казао је Живковић и изразио наду да ће наредних година бити још више учесника у културним манифестацијама Града Прокупља. Он је заједно са идејним творцем конкурса, Ратомиром Тимотијевићем уручио награде ауторима најбољих песама.

Прва награда додељена је песнику и писцу Мају Даниловићу за песму „Гвоздени војници“. Наслов говори о легенди која то заправо није, већ сурови отисак свеистине о отпору према једном од незаборава, којима смо, нажалост, склонили. Друга награђена је песма „Не плаче се за јунаком Гвозденог пука“, аутора Мирка Р. Крстовића, пуковника у пензији који је вешто приказао унос Топличана о дану мобилизације у Прокупљу, када је је све остало по страни, осим челичне воље за отпор злочинцима. И треће награђена песма Јелене Трајановски Станковић, „Завет Гвозденог пука“ записана је у дослужу са најбољом традицијом лирског саопштавања, у трагу „Плаве гробнице“ Милутина Бојића.

Српска књижевност и историја је добила надахнуте стихове посвећене бесмртном Гвозденом пуку и делима који превазилазе све што су досад објавили уметници.

У складу са традицијом посебан печат Боемској вечери дао је Ратомир Тимотијевић Тим, казивајући одабране стихове и приповедајући топле људске приче из обичног живота.

Очување српске војничке баштине

ДА СПОМЕНИЦИ БУДУ СВЕТИОНИЦИ СЛОБОДАРСТВА

На Кајмакчалану је било 12 српских војних гробаља, нека и са више парцела са по око 500 сахрањених војника. Било би добро да се до наредне године, када обележавамо 110 година од ове велике победе, обнови споменик Новици Алексићу.

То је најграндиознији споменик једном српском војнику, који би постао симбол свих погинулих див-јунака.

На позив Удружења за неговање и чување српске баштине „Кајмакчалан“ и УВПС Ниш, у малој сали Дома ВС Ниш крајем јуна, одржана је промоција резултата пројекта „Забрављени српски ратни меморијали на Солунском фронту“. На промоцији су присутни сазнали шта се десило са српским споменицима, које су нам у аманет оставили наши славни преци.

Удружење војних пензионера Ниша, је том приликом добило Захвалницу од Удружења за неговање и чување српске баштине „Кајмакчалан“, у знак изузетно добре сарадње.

Мирослав Величковић је на почетку промоције рекао да се чланови Удружења за неговање и чување српске баштине „Кајмакчалан“ од 2009. године волонтерски баве проналажењем, уређивањем и истраживањем српских војних гробаља, превасходно на подручју захваћеним Солунским фронтом у Северној Македонији. Друштво је регистровано 10. јуна 2015. године и до данас има више од 400 чланова.

Стање српских војних гробаља на овом подручју било је веома лоше. Грбови ратника су зарасла у трње, дмљве дрвеће и шибље, па је нека бил немогуће наћи без помоћи локалног становништва, махом ловаца и чобана. Дрвене крстаче су одавно иструлиле и траг гробаља се изгубио. Грбови који су имали металне крстаче још се могу пронаћи, али без података ко тамо почива, јер на металним крстачама нема података. Надгробне споменике од камена клесали су ратници 1917. и 1918. године „жив за погинулог друга“. На неким споменицима пише да споменик подиже родбина.

„На српским војним гробљима надгробни споменици су махом пали на земљу. Ограде од бодљикаве жице и дрвених стубова одавно нема. Срећу се остаци од бодљикаве жице у парчићима, док су већи део мештани искористили за ограде око својих домаћинстава. Много деценија је прошло од завршетка Првог светског рата, а ова гробаља нико није обилазио нити чистио. То су гробаља српских јунака. Нажалост нема тачне евиденције ко је све

сахрањен на конкретном месту, рекао је Мирослав Величковић.

Током претходних година, осим главне акције у оквиру које се у септембру уређују војна гробаља, још много тога је урађено. Године 2018. удружење је купило и поставило палионицу за свеће у облику мале

цркве, на месту погипије војводе Вука. Споменик погинулим поштарима који је више од 70 година лежао оборен на ливади и неколико година раније пренет на српско војно гробље 2019. године фиксиран је бетонским постољем, да би се спречили уништење. Године 2021. „откривена“ је ката 1212, на којој је вођена најзначајнија битка после освајања Кајмакчалана. Уследило је ослобођење Битоља. Те 2024. године први пут су се после 108 година, на ту коту попили потомци славних ратника.

Ове године истраживачки тим удружења завршио је пројекат „Забрављени српски ратни меморијали на Солунском фронту“, који је већим делом финансирао Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања. Тиме је завршена прва фаза истраживања меморијала на територији која се налази у Грчкој, у делу који се звао Моглена или Алмопија.

На Кајмакчалану је било 12 српских војних гробаља, нека и са више парцела са по око 500 сахрањених војника. Било би добро да се до наредне године, када обележавамо 110 година од ове велике победе, обнови споменик Новици Алексићу. То је најграндиознији споменик једном српском војнику, који би постао симбол свих погинулих див-јунака. Сем гробаља, истраживана су и места где су се налазила завојишта и болнице за наше рањенике. Трагано је и за остацима пруга уског колосека и станичних зграда које су изградили наши и француски војници.

Српски војници су током ратовања на Солунском фронту подигли и уредили многе чесме. Нажалост већина њих није сачувана.

Последњих година је приметан већи број организованих група из Србије, међу којима и државна делегација, које нарочито током септембра обилазе наше ратне меморијале и одају пошту славним прецима.

Мирослав Величковић је рекао да је прихваћен још један пројекат - „Трајно евидентирање и дигитализација места вечног починка носилаца Карађорђевог звезде.“

Зоран Јашовић

Промоција књиге „Стаклени тенкови“

ШТИВО О РАТНИЦИМА

Упросторијама Општинске организације УВПС Звездара одржана је промоција књиге Радована Тачића „Стаклени тенкови“ 2, која говори о ратном путу 4. оклопне бригаде из Јастребарског. Уводно слово одржао је Милован Лалић, иначе ауторов ратни друг, који је свестрано представио пуковника у пензији Радована Тачића. Он је био, према Лалићевим речима, командант који се прославио успешним руковођењем и командовањем. Захваљујући обучености, високом моралу и високом степену бриге о људима та јединица је имала несразмерно мале губитке.

Промоцији књиге присуствовао је и Зоран Вучковић, председник Извршног одбора Главног одбора УВПС.

Ратно каљење оклопњака из Јастребарског отпочело је 26. јуна 1991. године, акцијом неутралисања царине. Јединица за тај

специфичан задатак бројала је 40 људи. Од тада па све до 13. новембра 1991. године, када је бригада из Јастребарског пребачена у Тузлу, војници и старешине су учествовали у више тешких борби.

О богатом списатељском опусу Радована Тачића говорио је Младен Стевић. Он је рекао да су Тачићеве књиге препуне истинитих података и да су на тај начин од заборава сачувани многи догађаји из деведесетих година. Радован је писао и књиге за децу, а управо припрема рукописе о свом завичају.

Четврта оклопна бригада угашена је пре 35 година, али она и данас живи. Њени бивши припадници окупљају се сваке године 13. новембра, када се евоцирају успомене из те јединице. Занимљиво је да се сваке године окупи све већи број људи који долазе и из бивших република СФРЈ. Књига „Стаклени тенкови“ сабира доживљаје појединаца и јединице у миру и у рату и писана је популарним језиком и стилем.

Јединица којом је командовао Тачић, ратни пут завршила је у Вршцу, где је формиран Наставни центар оклопно-мехнизованих јединица.

З. П.

Излет нишких војних пензионера

У ДУХОВНОМ МИРУ

Градски одбор УВПС Ниш је 23. августа организовао једнодневни излет за војне пензионере и чланове њихових породица. Излетници су у 7 часова из Ниша упутили према манастиру Свети Роман, Ђунис, светилишту са хиљадугодишњом историјом, месту чуда и молитве. Манастир је посвећен светом Роману Синајиту, чије мошти почивају у цркви Покрова Пресвете Богородице. У дворишту светилишта влада посебна атмосфера - мешавина духовности, народне вере и тихе наде.

Посета овом месту оставила је снажан утисак на све излетнике. Многи су узели свету воду и помолили се у тишини.

Последња станица излета је била Рибарска бања, једна од најстаријих терминалних бањана југоистоку Балкана, удаљена око 35 километара од Крушевца. Кресе је шест минералних извора. Најтоплији досеже 41,5 степени. У оквиру бањског комплекса налази се модеран спа-центар са хидромаса-

Скуп 16. класе Ваздухопловно-техничке подофицирске школе

ДРУГАРСТВО КОЈЕ ТРАЈЕ

У ресторану Дома РВ и ПВО крајем јула окупили су некадашњи питомци 16. класе Ваздухопловно-техничке подофицирске школе, који су се школовали од 1962. до 1965. године у Рајловцу. Реч је о генерацији у којој је на почетку било 218 ученика, да би у чин водника било унапређено 211 питомаца. Занимљиво је да су двојица питомаца завршили школу, али нису били унапређени у први подофицирски чин због неподобности за службу у ЈНА.

Током каријере ти подофицири су широм негдашње Југославије с успехом одржавали војну технику. Овога пута на 60. годишњицу од завршетка школовања нису били у комплетном саставу јер део њих је оболео или се тешко крећу, а један број се није одазвао. Из Сарајева је стигао Ђебо Васин, пуковник у пензији, а из Кочевја - Јан Фербар.

На дане школовања и исковано другарство које и данас траје, класице је подсетио заставник у пензији Бошко Радовановић, који је био организатор и ранијих окупљања. Минутот ђутања одата је пошта преминулима и погинулима. Током школовања облачили су радне комбинезоне и обављали занатске послове авиомеханичара, електромеханичара, механичара за инструменте и опрему, радио-механичара и радарских механичара. Први у рангу био је Антон Ожвалт, а други Драго Латинић.

На скупу је донета и документација коју припадници те класе љубоморно чувају, негујући традиције и на тај начин. Изложени су били и спискови по специјалностима и фотографије.

Дружење је потрајало све до вечери, уз обећање да ће се поново састати. Они који живе у Београду и околини састају се сваке последње среде у месецу.

3. П.

жним базенима, парним купатилом, сланом собом, саунама, ђакузијама, затвореним и отвореним базенима, као и обновљено турско купатило. Краљ Петар је често боравио у бањи.

Био је то излет за душу и тело у срцу Србије, окружени природним лепотама и духовним миром.

Уз песму у повратку учесници су се договорили да следећи излет буде у Александровцу Жупском за време бербе грожда.

3. Јашовић

Излет Нишлија на Опленцац и у Тополу

ДАН ИСПУЊЕН ДРУЖЕЊЕМ

Нишки војни пензионери 5. јула организовали су излет на Опленцац и у Тополу, уз учешће чланова, пријатеља и љубитеља културно-историјског наслеђа Србије. Био је то дан испуњен дружењем, богатом историјом и предивним пејсажима Шумадије.

Прва станица био је комплекс на Опленцу, где су обишли Маузолеј династије Карађорђевић - цркву Светог Ђорђа, чувену по својој импозантној архитектури и мозаицима. Уз стручно вођење кустоса и едукатора Раде Лазаревић, излетници су сазнали сјајет занимљивих чињеница о српској историји, краљевској породици и значају овога места.

Након обиласка Опленца, настављен је излет у Тополу, где су посећени Карађорђевићев конак и спомен-комплекс посвећен вођи Првог српског устанка. Уживали су у шетњи кроз град, уз паузу за ручак и

освежење.

Време је послужило, расположење је било одлично, а повратак кући протекао је уз препричавање утисака и планирање наредног заједничког путовања.

3. Јашовић

Језик наш насушни

ДА МАЛО ПОЈАСНИМО!

Када се од језикословаца тражи да оцене неку нову реч, они се обично ограничавају на то да испитају да ли је она „саграђена правилно“. Са те стране, глаголу „појаснити“ нема се шта замерити.

Није чудо што смо неповерљиви према новим речима (новоскованим, или они-ма које се употребљавају у новом значењу). Превише их има. Звоне шупље, миришу на козметику, чине се као створене само зато да би се прикрила нека непријатна истина. Као нпр. „*сложена ситуација*“, или „*заједништво*“, та јефтина замена за неостварено братство и јединство. Као, нешто раније али и данас, често присутно *закључивати* и *закључак*, логичан производ система у коме нико није овлашћен да одлучује и да доноси одлуке. Или, као глагол *заживети* тако згодан када треба наћи оправдање што одлуке остају само на папиру: донели смо одличне закључке, али нажалост они још нису *заживели*!

Наравно, нове речи су неопходне као називи за нове појаве, посебно техничке изуме. Сумњиве су, међутим, када су општег значења и када се употребљавају претежно у политичком речнику - а управо је такав случај са глаголом *појаснити*. Ако смо вековима и деценијама могли да *објашњавамо* и да *разјашњавамо*, и ништа нам није недостајало - откуд баш сада да нам треба и трећи глагол? „Појаснити“ пара уши навикнуте на *ОБјаснити* и *РАЗјаснити*.

Према једном лаичком тумачењу, све је почело са телевизијом. Вртећи точкић на ТВ апарату, људи су говорили: „слика је мутна, чек да је мало појасним“ - па је та кованица прешла и у фигуративну употребу. Ако је заиста било тако, посредни је непрецизна употреба термина: на старим телевизорима су постојала „дугмад“ за светлост, контраст и боју, али тешко се могла поправи мутна, тј неоштра слика. С друге стране, таквим „поправљањем“ редовно се баве фотографи и филмски сниматељи, али се то онда зове *изоштравање* (или *фокусирање*), а не *појашњавање*.

Када се од језикословаца тражи да оцене неку нову реч, они се обично ограничавају на то да испитају да ли је она „саграђена правилно“. Са те стране, глаголу „појаснити“ нема се шта замерити.

У његову одбрану могло би се навести да се по значењу не поклапа сасвим са глаголом пооштрити. Ако је појачати, „учинити јачим“, а пооштрити „учинити оштријим“, онда и појаснити значи „учинити (нешто мало) јаснијим“. Овај глагол је као створен за другу половину двадесетог века. Данашњи писци и не помишљају да својим делима поучавају читаоце или их просвећују, или им подижу морал, како је то некада био обичај. Напротив, они се убише доказујући да нису проповедници, да не знају ништа више од читаоца, да не нуде „готова решења“ него само „подстицај за размисљање“.

У таквој атмосфери, човек се теже одлучује да каже „ја објашњавам“ или, још горе, „РАЗјашњавам“, с оним префиксом који као да каже „РАЗгоним мрак из ваших глава“. Не, то би заиста звучало препотентно. Духу времена много више одговара скромно, стидљиво „*појашњавам*“, то јест трудим се да унесем мало више јасноће, не очекујте никаку јарку светлост сазнања, али ваљда ће бити мало разумљивије него пре.

Са малих екрана наших телевизија без, али и оних са тзв. националном фреквенцијом често се може чути: „да појаснимо“, „да објаснимо“, „народу треба појаснити“, „народ треба да зна“... Народу треба ово, народу треба оно.... Народу заправо требају дела а не „појашњења“ и „објашњења“ после којих он (народ) мање зна него што је знао пре њих. Најчешће та „**ПОЈАШЊЕЊА**“ служе да народу одвуку пажњу са тешких и нерешених проблема у које је друштво већ дуже време запало.

Ипак глагол појаснити није настао без разлога и лингвинисти му нису нашли никакву фаталну ману због које би га требало осудити. Многи образовани људи осећају отпор према њему, и то је разумљиво, бар дотле док не прерасте у ирационални отпор према новој речи само зато што је нова и неуобичајена. У многим европским језицима, последњих деценија, завладала доскора невидљива слобода (чак анархија) у грађењу изведеница, што је довело до поплаве неологизама (нових речи). У италијанском језику, на пример, та појава је узела такве размере да је један очајни лингвиста написао да више не вреди састављати речнике савременог језика. Треба само дати спискове њихових основа, префикса и суфикса, уз напомену да се сваки може комбиновати са сваким.

Код нас се засад ради о ипак мањем броју нових речи, као што је „*појаснити*“, или још новији „*испоштовати*“ (свршени глагол према несвршеном *поштовати*). Могло би се десити да и нас захвати „епидемија кованица“ као у италијанском, или још више у немачком језику.

Здравко Зељковић

Војни рок у Србији

ДУГ ПУТ ДО ЗАВОЈНИЧЕЊА

Сведоци смо да све више земаља враћа обавезно служење војног рока. Данска је последњи пример у којој ће и жене равноправно са мушкарцима служити војни рок и тако постати део одбрамбених снага те земље.

У Србији обавезно служење војног рока укинута је 1. јануара 2011. године, у оквиру мера ка преласку на професионалну војску. У Србији је планирано враћање обавезног војног рока у трајању од 75 дана, два месеца основна обука и 15 дана рад у јединицама војске. Старосна граница обухвата мушкарце од 18 до 30 година, жене могу добровољно да се пријаве за служење војног рока. Цивилно служење остаје али у трајању од 150 дана, дакле дупло дуже од војног рока. План је да на годишњем нивоу обуку заврши око 20.000 регрута, четири партије по 5.000 војника. План је да се обавезно служење војног рока у Војску Србије врати од 25. септембра 2025. године. Међутим, с обзиром на обим послова које треба урадити до тог рока, није реално очекивати да служење војног рока почне у септембру ове године. Да би се војни рок увео потребно је изменити неколико закона: Закон о војној, радној и материјалној обавези, Закон о Војсци Србије и Правило службе Војске Србије. Реалан рок уз одржавање редовних и ванредних заседања Скупштине Србије је крај 2025. године. Конкретни кораци, како би служење војног рока почело у септембру, обухватају неколико фаза: законодавну процедуру, припрему инфраструктуре и капацитета, регрутацију и позивање регрута, успостављање модела обуке и јавну кампању и информисање јавности. Паралелно са свим овим активностима и правима потребно је информисати младе о правима и обавезама и погодностима које се стичу након одслужења војног рока. Мора се вршити и промоција кроз школе, универзитете и медије. Треба пружати објашњења шта се дешава у случају одбијања, здравствених проблема или приговора савести. Пошто је очигледно да се касни са предузимањем наведених мера, готово је јасно да не можемо очекивати позивање у септембру ове године. Уместо информација о досада предузетим мерама по том питању најављује се војна парада у септембру месецу ове године. Свима остаје нејасно шта и коме она треба да покаже и прикаже. Финансијска средства за ову активност нису планирана, а трошкови који ће настати у току увежбавања и припрема биће велики и ванредни. Када томе додамо политичку кризу у којој се земља налази, реализација послова око враћања војног рока чини се још мање реалном и остваривом. У 2026. години најављују се и избори, па су мале шансе да ће та тема бити актуелна због оптерећености резултатима избора. Остаје закључак да је враћање војног рока и овог пута имало за циљ скретање пажње са тешких и актуелних тема које оптерећују грађане Србије. Интересантно је приметити да се по питању враћања војног рока најмање у јавности оглашавала Војска Србије.

Драган Паскаш,
генерал у пензији

Из прошлости Војнообавештајне службе

ЕЛЕКТРОНСКО ИЗВИЋАЊЕ И ОБРАДА ПОДАТАКА

Електронски рат је коришћење електромагнетског спектра у сврху спречавања потенцијаног агресора, односно непријатеља да се њиме користи. Вођење електронског рата је данас интезивно у ратним сукобима широм света, тренутно у Украјини, подсахарској Африци и у Гази. Једна од компоненти електронског рата (борбе) јесу електронска дејства која се састоје од: (1) електронског извиђања и противелектронских дејстава – ометање, обмањивање и дезинформисање.

Електронско извиђање (ЕИ) сачињава једну од најзначајнијих компоненти електронске борбе. Њиме се помоћу електронских средстава прикупљају подаци о потенцијалном агресору, о простору борбених дејстава, метеоролошким приликама као и непријатељевим електронским средствима и системима.

Електронско извиђање се планира, организује и изводи као део општевојног извиђања у оквиру обавештајног обезбеђења борбених дејстава са циљем да се за потребе руковођења и командовања прикупе подаци о потенцијалном агресору, неопходни за процену ситуације и доношења одлуке, као и подаци о електронским средствима могућег непријатеља, потребни за вођење противелектронских дејстава. Према значају, електронско извиђање може бити: тактичко, оперативно и стратегијско, а, са обзиром на средства којима се изводи, може бити: радио, радиотехничко, радарско, оптоелектронско, телевизијско, сателитско и акустично.

Изводи се са копна, мора и из ваздушног простора, непрекидно у миру, у току припреме за агресију и током извођења борбених дејстава. Остварује се електронским осматрањем, прислушкивањем и пријемом електромагнетног зрачења као и гониометрисањем електронских средстава ради одређивања рејона њиховог размештаја и локације. Изводи се употребом специјализованих снага за електронско извиђање које су опремљене електронским средствима намењеним за те сврхе. Електронско извиђање се усмерава не само на војна средства и системе већ и на електронска средства других структура и институција потенцијалног агресора (агентуре, дипломатије и полиције).

Етер као поприште битке

За потребе прикупљања података електронског извиђања развијају се станице (радио-прислушне, радио-гониометарске, станице за техничку анализу сигнала, за радио-техничко извиђања, радарске и друге групе и центри). Њихов састав и размештај зависе од врсте и намене јединица за ЕИ (копнене, ваздухопловне и поморске).

Радио-извиђање и радио-техничко извиђање су две основне врсте извиђања у оквиру ЕИ. Радио-извиђањем се прикупљају обавештајни подаци коришћењем рада непријатељевих радио и радио-релејних веза и средстава. Остварује се прислушки-

вањем (пријемом порука, информација и других података) и радио-гониометрисањем извиђаних радио-предајника ради одређивања њихове локације. Усмерава се на све врсте радио и радио-релејних веза (класичне, тропосферске, телевизијске и сателитске) као и интегрисаних система који у себе укључују радио и радио-релејне везе свих припадности и намена.

Радио-техничким извиђањем се прикупљају подаци о агресору/непријатељу извиђањем његових радарских станица, система навигације и управљања на даљину (системи радио-телеуправљања и радио-телеметрије).

Утоку Народноослободилачког рата јединице НОВ и ПОЈ нису имале организовану радио-извиђачку службу. Међутим, радио-телеграфисти Врховног штаба и других јединица које су располагале радио-средствима у време када нису обављали радио-саобраћај, према наређењима претпостављених, прислушкивали су рад непријатељевих радио-веза. На тај начин јединице НОВ и ПОЈ долазиле су до одређених обавештајних података о окупатору. Подаци су се могли прикупити радио-прислушкивањем јер је окупатор у већини случајева водио отворене разговоре.

Схватајући значај радио-прислушкивања током рата, одмах по његовом завршетку, одлучено је да се формирају радио-извиђачке јединице и органи у ЈА. У 1946. години формирана је прва радио-извиђачка јединица под називом „Радио-прислушна чета ЈА“.

У другој половини 1947. године од одабраног људства из јединица везе формирана је друга по реду РИ јединица ЈА, која је ради прикривања стварне намене носила назив „82. Чета за везу ЈА“. У то време извршено је и преименовање радио-прислушне чете ЈА у „84. Чету за везу ЈА“. У свом саставу чете су, осим команде, имале по пет водова и прву секцију. Свака чета бројала је по 100 људи – официри и подофицира, који су радили непосредно на радио-извиђању.

Формирање

радио-извиђачких батаљона

Почетком 1947. године формиран је радио-извиђачки одсек Друге управе ГШ ЈА са задатком да ради на развоју радио-изви-

Први командири за радио-извиђање 1946. године

Командир РИЦ пуковник Мирко Божић уручује признање ЦП Ивану Гадоу

ђања и руководи радио-извиђачким јединицама. Радио-извиђачки одсек није имао сталну организацију и формацију, а она се у наредном периоду мењала, како су нарастале РИ јединице, обим њихових задатака као и обим послова.

У 1950. години РИ одсек се непосредно потчињава начелнику Друге управе. Јуна 1953. године преименоване су радио-чете у радио-групе (радио-извиђачке групе) које су за разлику од чета имале вишу команду.

Априла 1954. године извршено је претпочињавање радио-група из надлежности Друге управе ГШ у надлежност команди армијских области. Од тада Друга управа усмерава рад РИ јединица преко АО, РМ и РВ.

Због повећаних захтева за прикупљањем обавештајних података радио-извиђањем у 1956. години радио-групе се реорганизују и формирају се радио-извиђачки батаљони (РИБ) у АО, РМ и РВ. Пошто су они били под непосредном командом АО, РМ и РВ, указала се потреба за формирањем радио-извиђачке јединице стратегијског значаја за потребе Врховне команде, па је 1957. године формиран Радио-извиђачки центар (РИЦ), који је непосредно био потчињен Другој управи ГШ ЈНА.

У 1959. години извршена је нова војнотериторијална подела па су неке јединице предислоциране а неке преформирани; израђена је нова формација РИБ. Током 1960. године досадашња формација РИЦ-а је замењена новом.

Када је 1964. године извршена реорганизација јединица ЈНА преформиран је и део радиоизвиђачких јединица. Без обзира на то што су новом реорганизацијом знатно смањиле бројно стање људства ангажованог на РИ, новом организацијом, квалитетнијом обуком кадра и опремањем новим РИ средствима, оне су биле у стању да успешно извршавају бројне и одговорне задатке из радио-извиђања. Формације РИ јединица ЈНА из 1964. године нису претрпеле значајније промене све до 1975. године.

До седамдесетих година прошлог века нису постојале РИ јединице које би прикупљале обавештајне податке о противнику од тактичког значаја; одлучено је да се 1975. године формирају РИВ у дивизијама, а касније и у корпусима.

У 1975. години извршена је реорганизација радио-извиђачких јединица ЈНА. Преименовање РИ јединица извршено је зато што осим јединица за РИ постоје и јединице за РТИ, што значи да се ради о јединицама за ЕИ. У односу на дотадашње формације РИ јединица у формације јединица за ЕИ уведене су јединице за извиђање обавештајних и контраобавештајних веза, затим мешовите јединице за извиђање радиорељејних и тропосферских веза а у БЕИ ВПО и јединица за извиђање сателитских веза.

Године 1989/1990, сходно реорганизацији ЈНА и формирању оперативне стратегијских групација/војшта извршена је и реорганизација јединица РИ. Формирани су цЕИ ранга бригаде (2 БЕИ АО и 3–4 Рив корпуси).

Опремање и квалитетна обука кадра

Посебна пажња вршена је при избору кадрова за јединице ЕИ, официри и подофицири били су врсни радио-телеграфисти, добри познаваоци прислушних радио-уре-

Свечани строј Радио-извиђачког центра 1971. године

Начелник Генералштаба ЈНА генерал-пуковник Стане Поточар приликом обиласка Радио-прислушног центра

ђаја, познаваоци једног до два страна језика и високих моралних карактеристика. Од 1977. године у јединице ЕИ почињу се са пријемом и грађанских лица (ГЛ) на служби у ЈНА, првенствено радио-аматера. Старешине и ГЛ у јединицама ЕИ били су добри познаваоци уређаја везе, радио-саобраћајних правила, организације система веза, организацијско-формацијске структуре, као и наоружања и опреме ОС и других корисника веза потенцијалног агресора. Обука људства у јединицама ЕИ вршена је кроз непрекидну војностручну обуку као и слањем на специјалне курсеве у земљи и иностранству.

Како наша електронска индустрија није била у могућности да производи средства за ЕИ, она су набављана из иностранства: САД, Русије, Немачке, Мађарске, Јапана...

Од средине осамдесетих година прошлог века уведени су аутоматизовани системи за ЕИ. Јединице за ЕИ вршиле су извиђање из стационираних објеката (станица, група и центара) а биле су у могућности да за врло кратко време пређу на рад у мобилним условима користећи специјалне кабине на моторних возила, мада је рад у мобилним условима незнатно смањивао могућности ЕИ.

Јединице за ЕИ и њихови органи прикупљају и врше специјализовану обраду прикупљених података о оружаним снагама потенцијалног агресора. Обрада података врши се по два основа: прикупљање података о системима и уређајима везе (особеност радних података, саопштења, поступака у радио-саобраћају, средстава везе као и послужилаца и корисника радио-станица) као и обрада обавештајних података добијених из ЕИ.

Значајан извор података

Сав прикупљени материјал – шифроване и кодиране телеграме јединице за ЕИ достављале су Центру за криптоанализу Друге управе ГШ ЈНА.

Обрада података прикупљених ЕИ врши се по следећем: делимичну обраду врше послужбоци на уређејима као и издвојени елементи (станице и групе), потпуну обраду података врше органи за обраду подата-

ка јединица ЕИ, а комплексну обраду података врше аналитички орган Друге управе као и орган Управе за ЕИ и ПЕД ГШ ЈНА. Команде јединица ЕИ као и њихови издвојени елементи израђују и достављају: редовне дневне, ванредне, месечне и годишње извештаје (састоје се из два дела, први део по везама а друго део обавештајни подаци прикупљени ЕИ). Редовни дневни извештај садржи податке прикупљене ЕИ и обрађене у току последња 24 часа. Доставља се једном дневно а изузетно на сваких шест или 12 часова. Ванредни извештај садржи податке прикупљене ЕИ који су таквог значаја да их је неопходно одмах искористити, а односе се на активности потенцијалног агресора као што су: узбуњивање јединица и осталих структура, извођење мобилизације, завођење ванредних стања у земљи и осталих структура, покрет јединица према нашој граници, пребазирање ваздухоплова, уплочавање пловних састава, извођење ненајављених вежби и маневара.

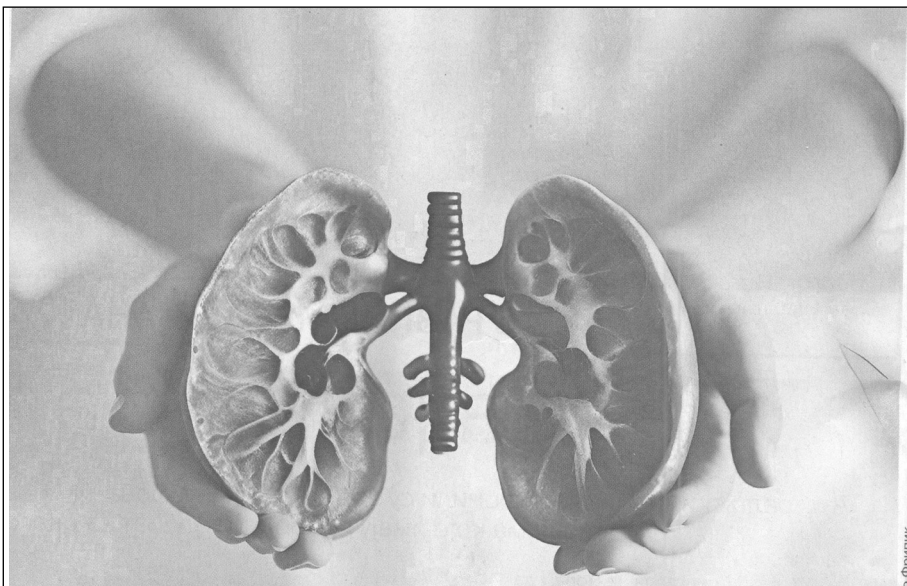
Јединице за ЕИ такође врше праћење редовних и најављених вежби и маневара ОС суседних земаља и, по завршетку истих, достављају комплетну обраду. Према проценама, подаци прикупљени ЕИ представљају 60–70% обавештајних података у релативно реалном времену. Посебно значајни обавештајни подаци прикупљени су ЕИ у времену 1990–1995. године приликом разбијања СФРЈ и формирања оружаних снага Словеније, Хрватске и Муслиманско-хрватске федерације у БиХ. Такође, значајне и правремене податке дало је ЕИ током агресије НАТО снага на СРЈ 1999. године.

(Крај у идућем броју)
Група ветерана ВОС

Унутрашње болести

**БОЛЕСНИ БУБРЕЗИ
УГРОЖАВАЈУ ЖИВОТ**

Ако се не открије и не лечи на време, хронична бубрежна слабост доводи до тешких компликација. Дијализа и трансплантација као једина решења.

Они пречишћавају организам од распадних продуката метаболизма путем филтрирања крви

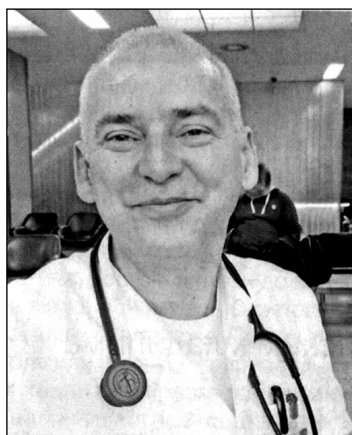
Хронична бубрежна слабост настаје као последица постепеног, прогресивног и неповратног оштећења бубрега које траје три месеца и више месеци, без обзира на узрок. Ако се не открије и не лечи на време, може да буде узрок отказивања бубрега, што доводи до тешких компликација у целом организму, повећава ризик за настанак болести срца и крвних судова и угрожава живот. Лечење ове болести много кошта, а оболели не може да води квалитетан живот.

У почетку без симптома

Др Дејан Пилчевић, супспецијалиста нефрологије Клинике за нефрологију ВМА, објашњава да је основна функција бубрега пречишћавање организма од распадних продуката метаболизма путем филтрације крви и стварањем мокраће. Имају и кључну улогу у регулацији равнотеже течности и електролита у телу. Од правилног рада бубрега зависе значајне метаболичке и ендокрине функције, између осталог у контроли коштаног метаболизма, стимулацији стварања црвених крвних зрнаца, као и контроли крвног притиска.

- У почетним стадијумима хроничне бубрежне слабости болесници обично не осећају никакве симптоме, тако да се болест открива углавном лабораторијским претрагама мокраће или налазом повишених азотних материја у крви - каже за „Магазин“ др Пилчевић.

Симптоми који указују да бубрези не раде довољно су проблеми с мокре-

Дејан Пилчевић

њем, пенушава или сукривава мокраћа, отоци, нерегулисан крвни притисак. Озбиљније тегобе јасно се појављују тек у поодмаклој фази болести и то су: малаксалост, замор, губитак апетита, мучнина, гушење, малокрвност, поремећаји сна, свраб, болови у костима.

- Ова болест подмукло и асимптоматски напредује ка завршној фази, тако да су редовне контроле бубрежне функције од кључног значаја за благовремено препознавање и отпочињање лечења - упозорава др Пилчевић.

Када од пацијента узме све податке

**ДНЕВНО ДВА ЛИТРА
ТЕЧНОСТИ**

Када се отклоне или држе под контролом фактори ризика за настанак болести бубрега - а то су шећерна болест, артеријска хипертензија, кардиоваскуларна обољења, гојазност, пушење и наследне болести - најбитније је у организам уносити довољно течности. То је око два литра дневно, уз избегавање сланих јела и прерађене хране. Треба избегавати и намирнице с високим садржајем беланчевина животињског порекла. И неки лекови могу да оштете бубреге, попут таблета против болова (ибупрофен и диклофенак). Цигарете смањују доток крви у бубреге, а непријатељи ових болести су и прекомерна употреба алкохола, вишак килограма и физичка неактивност.

о тегобама и после прегледа, нефролог ће наложити да се ураде анализе крви: уреа и креатинин с јачином гломерулске филтрације, уз налаз електролита и крвне слике, затим целокупан преглед урина, као и однос албумина и креатинина у узорку мокраће.

Препоручују се и периодични ултразвучни прегледи уротракта, посебно код људи с високим ризиком за настанак болести бубрега, а то су пацијенти с високим крвним притиском, дијабетичари или још здраве особе које у породици имају блиске чланове с овим болестима.

Лечење бубрежне слабости подразумева отклањање основне болести, њених компликација и придружених обољења уз хипопротеинску дијету. Веома је важна добра контрола повишеног крвног притиска чије вредности треба да буду нормалне или мање од 130/80 ммХг. За то се користе антихипертензивни лекови, АЦЕ инхибитори или блокатори АТ рецептора - осим што ће смањити притисак, они штите престале здраве функционалне делове бубрега и могу да смање количину беланчевина која се губи мокраћом. Лекови из групе СГЛТ2 инхибитора снижиће шећер у крви, али и чувати рад бубрега - каже наш саговорник.

Лекови без ефекта

Када бубрежна инсуфицијенција доспе у завршну фазу, у с којој лекови више не помажу, једина решења су дијализа и трансплантација бубрега. Хемодијализом се два-три пута недељно у дијализним центрима из тела уклањају отпадни к продукти и вишак течности из крви.

Дијализу преко трбушне марамице пацијенти обављају сами у свом дому и то је метода избора за млађе, радноспособне пацијенте. Оптимални вид замене бубрежне функције остаје трансплантација.

М. Стефановић
Извор: Магазин

Исхрана из дана у дан

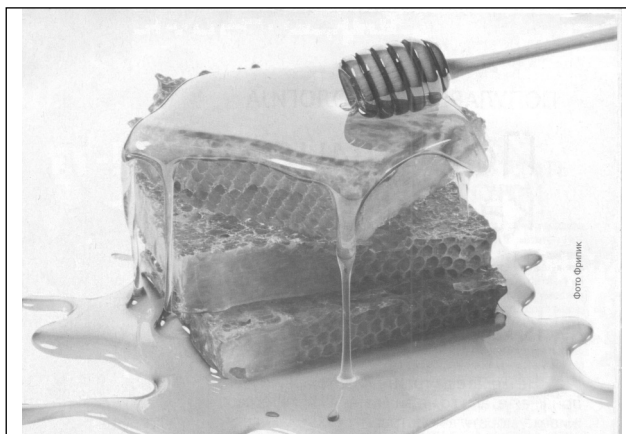
ОПРЕЗНО И С МЕДОМ

Природни заслађивачи су здравији избор јер су нискокалорични, имају нижи гликемијски индекс и спорије подижу ниво глукозе у крви, али и даље садрже шећер

Кад се одлуче или због здравствених разлога буду приморане на дијету, многе особе се жале да им је најтеже да се одрекну слаткиша. Навике стечене у детињству везане за унос шећера остају и у одраслом животном добу.

Шећер је ретка храна чијим уносом долази до ослобађања допамина, захваљујући коме се ствара осећај задовољства. Да бисмо одржали тај осећај, уносимо још слаткиша и тако улазимо у зачарани круг. И онда у једном тренутку мора да се прекине неутажива жеља за слатким укусом. Многе особе резонују да ако већ морају да из исхране избаце бели шећер, можда своју потребу за слатким укусом могу да надокнаде намирницама с природним шећерима или вештачким заслађивачима.

Лекари Саветовалишта за правилну исхрану Института за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут“ подсећају да је понуда вештачких

заслађивача или намирница с природним шећерима на тржишту велика и да се лако може у избору одговарајуће алтернативе белом шећеру погрешити. Зато и саветују грађанима да све недоумице и савете у вези с коришћењем било које врсте шећера и његове улоге у исхрани потраже код лекара из саветовалишта.

Они подсећају да је за здравље важно да имамо уравнотежену, умерену исхрану. Када кажемо шећер, обично мислимо на рафинисани бели шећер. Знамо да га има у чоколадама, кексу, али не смемо заборавити да знатне количине шећера уносимо производима којима се шећер додаје приликом њихове индустријске обраде. Тако се шећер може наћи у разним умацима, безмасним производима, хлебу, сосовима, намазима, кафама с разним укусима, гранулама. Колико додатог шећера има у разним упоко-

ваним производима можемо да видимо читајући декларацију с ознаком нутритивне вредности хране. Уносом природних шећера који се налазе у воћу и поврћу, као што је фруктоза или лактоза која је присутна у млечним производима, и уносом житарица од целог зрна можемо обезбедити енергију за цео дан.

Многи који воде рачуна о својој исхрани користе природне

заслађиваче уместо обичног шећера. Лекари објашњавају да је то у сваком случају здравији избор, с обзиром на то да су они нискокалорични, имају нижи гликемијски индекс, односно спорије подижу ниво глукозе у крви, а могу бити и извор влакана, витамина као што је рецимо воће. Међутим, и природне заслађиваче, као што су мед, јаворов сируп, меласу, треба користити умерено јер је и природни шећер - шећер.

Поред природних, данас су у употреби и вештачки заслађивачи. Ове замене за шећер немају калорије и због тога се често користе у дијетама као замена за шећер, а могу се наћи и као додаци у дијетним пићима, жвакама, сладоледима. Вештачке заслађиваче, као и природне, треба користити умерено, упозоравају лекари.

О. П.

Како побољшати слух

ТЕХНОЛОШКИ БУМ

Један од најчешћих здравствених проблема у свету, који веома лако може да се реши, јесте оштећење слуха. Статистике указују да једна од шест одраслих особа има оштећен слух. Тестирања су потврдила да две трећине одраслог становништва наше планете изнад од 70 година живота има оштећење слуха. Тај проблем повећава ризик од настанка деменције и депресије, због друштвене изолације услед смањења когнитивне функције.

Оштећење слуха утиче на квалитет живота много више него што се сматра.

Управо из поменутих разлога, у ото-аудиолошким центрима ZONEX свакој особи и сваком решењу приступа се индивидуално и темељно. Нема изговора за одлагање решења, односно коришћења слушних апарата. Захваљујући високој технологији, ови слушни апарати су веома поуздани. Они не само да појачавају звук, већ филтрирају звуке и издвајају говор од околне буке. Веома дискретни „помоћ-

ници“ опремљени су сензорима и вештачком интелигенцијом која омогућавају разумевање говора у сваком окружењу, чист и јасан звук.

Ото-аудиолошки центар Zonex присутан је на нашем тржишту 25 година. У својим специјализованим центрима у Београду и Новом Саду врши дистрибуцију слушних апарата реномираног светског произвођача који у својој палети производа има одговарајуће решење за сваку особу којој је слух оштећен. Осим производа врхунске технологије, ови центри пружају стручне и свеобухватне услуге особама које користе слушне апарате, као и консултантске и

услуге овлашћеног сервиса, затим додатну опрему, батерије за слушне апарате и индивидуалне шкољке за слушне уређаје.

Своје производе и услуге Zonex пружа уз налог војног и цивилног осигурања.

Адресе ото-аудиолошких центара Zonex:

Београд, ул. Сазонова 18а, Врачар тел. 011 3443 081

Нови Београд, ул. Булевар Црвене армије 11в Насеље Белвил (зграда „Лала“) тел. 011 77 09 099

Нови Сад, ул. Булевар ослобођења 111 тел. 021 66 22 757

NAJBOLJE Rešenje za Vaš Sluh

- BESPLATNA provera sluha
- BESPLATNA proba slušnih aparata
- BESPLATNA nabavka aparata preko civilnog osiguranja
- BESPLATNA nabavka aparata preko vojnog osiguranja
- KUPOVINA na 12 mesečnih rata
- POPUST za gotovinsko PLAĆANJE
- ORIGINALNI američki proizvod vrhunskog KVALITETA

SLUŠNI APARATI

Београд, Сазонова 18а
Тел: 011/2435-924

Нови Београд, Булевар Црвене армије 11в
Тел: 011/77-09-099

Нови Сад, Булевар Ослобођења 111
Тел: 021/66-22-757

www.slusniaparatzonex.rs
info@slusniaparatzonex.rs

Интерно гласило
војних ветерана

ИЗДАВАЧ
Удружење војних пензионера Србије Београд,
Браће Југовића 19

ЗА ИЗДАВАЧА
Љубомир Драгањац

Насловна
страна:

Наташа
Стојадиновић

Година XXIII. БРОЈ 258/259. ЈУЛ/АВГУСТ 2025.

ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ УРЕДНИК
Звонимир Пешић

ЛИКОВНО-ГРАФИЧКИ УРЕДНИК
Милан Чуљић

СТАЛНИ САРАДНИЦИ
Мр Александар Симоновски, мр Милан
Шумоња, Будимир М. Попадић, Душан
Старчевић, Влада Ристић

ДОПИСНИЦИ

Предраг Добић (Сремска Митровица),
Будимир М. Попадић (Нови Сад),
мр Александар Симоновски (Крушевац),
Јован Симић (Краљево), Зоран Јашовић
(Ниш) и Трајче Митушев (Земун)
Јанко Мићић (Крагујевац)

ФОТОГРАФИЈЕ У БРОЈУ
Редакција, дописници и сарадници

УНОС ТЕКСТОВА
Редакција

Лист излази месечно.
Телефон-факс: 011/322-8076

ШТАМПА
Пан-пласт, Београд

Адреса, Београд, Браће Југовића 19

Ел. пошта: uvps.veteran@gmail.com
Сајт Удружења <http://www.uvps.rs/>

ЦИП –
Каталогизација у
публикацији
Народна
библиотека
Србије Војни
ветеран ИССН
1452-3809

Адвокатске услуге за КВП

БЕСПЛАТНИ САВЕТИ И ПОВОЉНИЈЕ ОСТАЛЕ УСЛУГЕ

На основу уговора о пословној са-
радњи закљученог са УВПС, адво-
кати:

***Ивана Ц. ЈОВАНОВИЋ**, из Београ-
да, ул. Балканска бр. 18, локал 93
(ТЦ „Иванијум“), тел. 011/2644384 и
064/1735395; Клијенте прима: утор-
ком: од 17.00-19.00 часова;
За потребе војних пензионера оба-
вљаће следеће правне послове: да-
ваће бесплатне правне савете и пружаће све остале адвокатске услуге уз накнаду по важећој адвокатској тари-
фи умањеној за 30 одсто (адвокат
Ивана Јовановић).

УСЛУГЕ ВЕЗАНЕ ЗА САХРАНУ ПРЕКО УДРУЖЕЊА

Уколико користите услуге у вези са-
хране преко Удружења војних пензионе-
ра Србије требало би да знате да услуге
могу користити чланови УВПС, чланови
њихових породица, као и сви остали вој-
ни осигуранци.

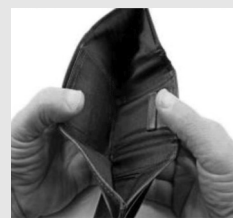
Преко Удружења могу се добити
комплетне услуге везане за сахрану:

- организација и заказивање терми-
на за сахрану или кремацију,
 - упис у матичну књигу умрлих,
 - спроводница за пренос покојника,
 - штампање посмртних плаката,
 - продаја погребне опреме,
 - превоз покојника,
 - организација војних почести,
 - помоћ око сређивања докумената
пре и после сахране ради регулисања
права чланова породице после смрти
војног осигураника,
 - Умањење укупних трошкова за
висину рефундације
 - бесплатан долазак у стан породице
преминулог ради договора.
- Све додатне информације могу се
добити у месним и општинским органи-
зацијама УВПС, или директно на тел.
064/1660-423 и 011/3181-812.

ЗАКАЗИВАЊЕ ПОЧАСТИ ЗА САХРАНЕ

У београдском гарнизону
заказивање почасне јединице
ради одавања почести
преминулим старешинама може се
обавити путем следећих
телефона:
у радно време: 011/300-5200
у ванрадно време: 011/206-4569

ПЕНЗИОНЕРСКО ЋОШЕ

*Више не пресипамо из шупљег
у празно, Свуда је празнина.*

*Ниски ударци би требало да се
кажњавају и у политици, а не
само у боксу.*

*Шта вреди ТВ пријемник у
боји, када су емисије сиве!*

*Имам диван план за будућ-
ност. Штета што живимо у
прошлости!*

*У вину је истина. Желећи да
виде истину, многи не излазе
из кафана.*

*Ако пара врти где бургија
неће, онда је новац важнији од
људског рада.*

Душан Старчевић

TANJAdent

Стоматолошка ординација

„ТАЊА ДЕНТ“

Телефон: +381 63 214 800
Михаила Булгакова 50а, Београд

е-маил:
dr.tanjavukmirovic@yahoo.com
Пружа све врсте стоматолошких
услуга војним пензионерима и чла-
новима њихове породице, са 10%
попуста.

Такође се нуди и могућност одло-
женог плаћања на више рата.

Др Тања Вукмировић
специјалиста опште стоматологије
Прегледе можете заказати на:
063/214-800 / 061/252-8686
Радно време од 12 до 20 х

ДОПУНСКА УСЛУГА

Услуге погребног оркестра Београд
на сахрани, кремацији, испраћају,
помену.

<http://www.pogrebniorkestar.rs/>
Aleksandar +381643930694
+381638088919